

QƏZƏLLƏR

(LİRİK ƏSƏRLƏR)

Bakıxanov Abbasqulu ağa (Qüdsi)

Pdfləşdirən: kitablar saytı

<http://www.kitablar.com>

[1] Gözlərin kim aşiqə məxmur şəklin göstərir,
Əhli-fəqrə mərdümi, məğrur şəklin göstərir.
Bəs ki, çəkdim qamətin yadilə ahi-atəşin,
Xatirim nari-şəcərdən Tur şəklin göstərir.
Nəşeyi-meyxarə bais nolduğun bildim künun,
Bir pərivaş can əra məstur şəklin göstərir.
Kuyi-canandan cüda aşıqlər əhvalın desəm,
Dəşt ara bikəs qalan rəncur şəklin göstərir.
Qamət üzrə taqi-geysudən asılmış, həqqi var,
Dil ənəlhəqq söyləsə Mənsur şəklin göstərir.[2]
Asimanda gövkəbi-səd olsa Əsəd yerdədir,[3]
Bu səbəbdən yer savadi nur şəklin göstərir.
Töhfeyi babi-Süleyman söyləsəm, Qüdsi, nolur,
Bu qəzəl rani-mələxlə mur şəklin göstərir.[4]

Gördüm o gözəl türreni rüxsar arasında,
Bənzətdim onu əfiyə gülzar arasında.
Rüxsarə düşən türreləri çəkmə kənarə,
Bu rəsmdə əfi dolanar nar arasında.
Seyd eylədi zülfün məni bu gözlərə, ey vay!
Qaldım nə yaman bu iki bimar arasında.
Ey didə, məgər neyləmişəm mən sənə axır,
Qoydun məni sən yar ilə əğyar arasında.
Göz yaşım ilə bəsləmişəm canıma minnət,
Peykanlarını bu dili-xunbar arasında.
Gördüm səni əğyar ilə ey mah, məsəldir
Bayqu tutar, əlbəttə, vətən bar arasında.
Könlüm quşuna dam qurub çeşmi-xumarın,
Qafilmi gəzər kimsəni əyyar arasında.
Gər guşeyi-çeşmində tutub can quşu məskən,
Bayqu tutar, əlbəttə, vətən bar arasında.
Rüxsarın əra səfhə kimi vəsməli qaşın,
Bir daldı düşüb cədvəli-zəngar arasında
Eşq əhlinə daim yetişir möhnəti-cövrün,
Zahid, qalasan kaş səni dar arasında!
Dəysin başına səktəsiz ol həmdü səlatın,
Kimsən gəzəsən aşiq ilə yar arasında.
Əfsanə dəxi söyləmə, it bir nəzərimdən,
Var sən kimi yüz xər belə bazar arasında,
Qüdsi, nə yaman bağladı bu gözləri sahir
Yüz sən kimi sərgəştəni bir tar arasında.

Arizu eylər könül dildar gəlsin, gəlmədi.
Zülfü kafər, gözləri xunxar gəlsin, gəlmədi.
Hər pərivəş cilveyi-hüsn eyləmiş, mən gözlədim,
Dilrübalar fövcinə sərdar gəlsin, gəlmədi.
Canə gəldim bivəfalar ülfətindən, istərəm,
Bir vəfa rəsminə sabit yar gəlsin, gəlmədi.
Dərd-möhnət keçdi həddən, bəs ki, çəkdim intizar,
Gözlədim ol şux gülrüxsar gəlsin, gəlmədi.
Ləhcəyi-canpərvərindən şur salsın aləmə,
Əndəlibi-şaxəyi-gülzar gəlsin, gəlmədi.
İstədim, Qüdsi, deyim vəsfi-camalın dilbərin,
Kuşiş etdim, zinəti-göftar gəlsin, gəlmədi.

Çox gözdə sürmə, əldə həna, üzde xal olur,
Nisbət bu qaşü bu gözə bənzər məhal olur.
Qafi--qaşın, tayi--telin, lami--ləblərin,
Aləmdə əlbir eyləsə, billah qital olur.[5]
Lövhi-xəyalə hər necə təhr eyləsəm qaşın,
Gəlməz xəyalə axırı məhzi-xəyal olur.
Sirri-dəhani sordum o şəkkər dodaqdən,
«Pünhan danış bu sirri--dedi,--qilü qal olur».
Görçək o atəşin üzünü nitqim oldu lal,
Qüdsi, cərəs düşəndə oda, zəngi lal olur.

Bivəfa yarə könül versə vəfadar əbəs,
Əhdü peymanı yoxa verdiyim iqrar əbəs,
Dərdi-dildən səni çox eyləmək olmaz agah,
Qıldığım nalə, qələt, etdiyim izhar əbəs.
Gül kimi beş gün imiş söhbəti-əbnayi-zaman,
Eylədim ömrümü zayə, özümü xar əbəs,
Çeşmi-cadunigəhin məsti-meyi-xab ikən,
Ah kim, eylədim ol fitnəni bidar, əbəs.
Bulmasa feyzi-nəzər kəsbi-kəmal etməz hüsn,
Yari-aşıqdən əgər gizləsə rüxsar, əbəs.
Aşiqi-paknəzər vəslini hicranda sanır,
Eyləməz arzuyi-dövləti-didar əbəs.
Qönçəvü laləni gördüm, qəmə batdım, Qüdsi,
Eylədim meyli-tamaşagəhi-gülzar əbəs.

Gün üzrə ay tuluimi ya gün kəmanıdır,

Ya qaşdurur bu cümləsi aşiq gümanıdır.
Cami-cahannümayə düşüb əksi-asıman,
Xalın səvadi əxtəri-bəxtim nişanıdır.
Göstərsə, yox əcəb, yədi-beyza Kəlimi-təb,[6]
Hala ki, şaxi-güldə təcəlla zamanıdır.
Badi-səba əbirfişani-çəmənmidir,
Ya bustani-hüsn ruxün busitanıdır?
Şövqi-təranə, qüvvəti-pərvaz olurmu hiç,
Ol əndəlib üçün ki, qəfəs aşıyanıdır?
Dilbər bəyani-halim eşitməzsə, yox əcəb,
Pəva qılırmu əhli-cünun dastanıdır.
Qüdsi, üzari-zərdimi eşk etdi laləgun,
Bu gülşənin baharı, zəmani-xəzanıdır.

Dil eşq yolunda zar olubdur,
Bir gül həvəsində xar olubdur.
Xunabə dönübdü rəngi-zərdim,
Bu gülşən üçün bahar olubdur.
Dövrani-fələk müxalif olmuş,
Can düşməni-ruzigar olubdur.
Dilbər qəmi, dustlar fəraqı,
Dərdim bir ikən həzar olubdur,
Mən etmə kəlamım olsa dilsuz,
Söz mənşəi pürşərar olubdur.
Xunin ciyərim bəsani-lalə,
Əfsurdəvü dağidar olubdur.
Qəm bihədü dərd banihayət,
Möhnət dəxi bişümar olubdur.
Hicran sitəmi alıb qərarım,
Gün nuri gözümdə tar olubdur.
Hicrində düşüb bəlayə, Qüdsi,
Sərgəştəvü biqərar olubdur.[7]

Bu qaranlıq gecə yarəb çəkəcəkdir nə qədər,
Olacaqmı bitə hicran, gülə nurani səhər?!
Bir ömürdür çəkirəm nalə ömür yazında,
Bəlkə tutsun ürəyimdən o gözəl yar xəbər.
Aman ey badi-səba, sal yada bu halımı sən,
Ol vəfasız yarımın kuyinə gər düşsə güzər.
Sevginin ovlağı çox qorxulu bir sahə tutur,
Orda qartal vurar bircə oxu ilə nəzər.
Düşdü töhmət toruna qəlbimiz, ey yar gərək,

Zülfün olsun bizə rəhbər ki, keçə bəlkə xətər.
Təkyə verdim sə yarın zülfünə, zahid, qınama,
Sevginin yorğunuyam, başqa xəyal etmə hədə.
Ol xumar gözlə üzün əldən alıb taqətimi,
Çıxmaz eşqin ürəyimdən də çalışsam nə qədər.
Nuh kimi kuyinə düşsəm o sitəmkar gözəlin,
Qorxuram göz yaşın axır məni siyləyə verər.
Qüdsi, ömründə tutub guşeyi-ismət daim,
Qanı axsın hədəyə çıxsın bu ismətdən əgər.

Hüsn mülkündə saçın tapdı böyük bir şöhrət,
Bu qəra üzlüyə bax gördü nə ali hörmət!
Gözlərin keçmiş idi, yar, qanımdan, niyə bəs--
İntiqam almaq üçün indisə vermir möhlət?
Eşq rahində itən qəlbimi mən tapmayıram,
Görünür çoxdu bu yollarda itən cəmiyyət.
Zülfünü mənzil edibdir özünə mürği-dilim,
Qəribin mənzili daim olur axşam zülmət.
Saqiya ver mənə bir badə içim fürsət ikən,
Bu orucluq ayı sonra mənə verməz fürsət.
Qara xal məhrəm olubdur dodağın guşəsinə,
Qara hindu nə gözəl yerdə olubdur rahat!
Çoxları cəhd elədi vəsf edə bu hüsnünü yar
Xoş kəlam Qüdsiyə oldu belə nemət qismət.

Kuyindən alır daim rəvnəq gülü bustanlar,
Torpağını ol kuyin təşkil eləyir canlar.
Ruxsarını əks etmiş, sanki gülü bülbül bax,
Gülzarda gülər hər gül, bülbül edər əfğanlar.
Leyliyə deyən dəmdə Məcnundakı bərqi-eşq,
Əfsanə kimi gəzdi dillərdə bu dastanlar.
Məşuqə və aşiqin varlıq ilə sərxoşluq,
Həm ruzədir, həm bayram açılısa giribanlar.[8]
Yar zülfünün hər bəndi san qəlbimi gizlətməmiş,
Hər həlqəsinə guya bağlanmada çovkanlar.
Hər guşəsi bu qəlbini bənzər çölə, səhrayə,
Sığmaz ona bu üzdən səhravü biyabanlar.
Saqi, nə gözəl, mey--xoş, əğyar gözündən dur.
Qüdsi, belə keyf olmaz dövr eyləsə dövrənlər.

Hər zülmün rahatlıq bəxş edir inan,
Şövqindir qəlbimi işıqlandıran.
Hər yerdə cəmalın bir gözəlliklə,
Gözlərim önündən çəkilmir bir an.
Qəbulun şübhəsiz bəxtiyarlıqdır,
Olmadım lütfündən mənə kamiran.
Bəs hanı mənzilin, sənə yol hanı?
Geriye qalmışdır bizim karivan.
Nakamlıq özü bir kam oldu bizə,
Bu imiş eşqdən bizə ərnağan.
Əlində xəncərdir, ləbində gülüş,
Qəribə qatılmış bizim canalın.
Qüdsi, heyrətdəyəm, məni rədd edən,
O gözəl olmuşdur indi mehriban.

Qəlbimi, dinimi aldı gözəlin hicranı,
Dəlilik zənciri saldı saçına bu canı.
Qafiləm mən gecə-gündüz özümün halimdən,
Bir qaranlıq bürüyüb sanki bütün dünyanı.
Mən ki möhkəm deyiləm dinimə, qorxum budur ah,
Axiri səcdə edim bir bütə mən pünhani.
Hər cəfana dözürem kaş ki, məni atmayasan,
Sevməsən barı düşün, kin ilə bu nalani.
Qorxmuram eşqdə töhmətdən, usan ey naseh,
Danlağın tərif edər məndə olan peymanı.
Qayıdıb qafilədən Leyli olar bir Məcnun,
Xosrovu Şirin olar dərğahimin dərbani.
Qüdsi, tərək et bu yolu, burda əziyyət çoxdur,
Deyəsən sözlərinin yox daha bir payanı.

Könlümü bağlamışam zülfünə, ey lələzar,
Qalmamış qəlbə heç tabü təvan, səbrü qərar,
İstədim meylə yuyam dəftərə yazdıqlarımı,
Eşq təsiri məni etdi əqildən bizar.
Bu riyə əhli məni saldı elə şurişə kim,
Edirəm rindliyi, rüsvalığı mən indi şüar.
Eşq əgər olsa qəzadan bizə qismət nə üçün--
Bu qədər hüsnü vəcahət alıb ol nazlı nigar?
Hanı ol zülfü pərişan ki, məni bəndə sala,
Qoya bu canımə minnət edərək məstü-xumar.
Heç kəsin sağərinə tökməz inan mey bu fələk,
Özü peymanəsini döndərib etmiş xunbar.

Bu əcəbdir ki, tapılmaz yenə də, ey Qüdsi,
Belə bir dilbəri-şirinsüxənü gülrüsxar.

Saqi, yuyub apar yuxunu didədən bir an,
Gün tək şərabə cüvə verib parlat hər zaman,
Örtəndə sən niqabı tapır qəlbimiz ümid,
Bu pərdəni yaxar deyirik atəşi-dəhan.
Qaşla üzün nə əcayib qiyamət etmişdir,
Vermişdir aləmə günü ay ilə bir nişan.
Yaqutmudur dodaqların, aya, bəyan elə,
Ya canə qutmudur de ki, ol ləli-dürrəşan.
Dün məclis içrə gülüb verdi vədlər,
Heyrətdəyəm bu vədi kimə verdi mehriban?
Eşqə düşən, bəlayə düşər, bilmişəm bunu,
Bəs kim edib bu can evini eşqə aşiyax?
EY Qüdsi, bax cigər odu yandırdı qəlbimi,
Eşqinlə bu kəbabə çilə duzlu su hər an.

Hər kim edərsə vərdiş eşqü səfayi-yarə,
Əvvəlcə ixtiyarı atsın gərək kənarə.
Bizdən ərzü təmənnə, rəddü qəbul yardan,
Bu işlərin nə xeyri var imiş intizarə?!
Ənbər saçan o zülfün aşütfə olmasından,
Verdin bir asudəlik bu qəlbi-biqərarə.
Bu eşqin aləmində vardır behişt-cəhənnəm,
Baxsan fəraqi-yarə, ya vəsli-gülüzarə.
Bağban icazə versə bağə girim, nə fayda,
Dözmək olarmı, aya, gülçinə, zülmi-xarə?!
Bülbülləri salardım qəfəslərə bir anda,
Dağıdıb son qoyardım xəzanə, novbaharə.
Qüdsi, bu xoş çəməndə bir lələüz həvası,
Xakə salıb qan etdi, dağ çəkdi qəlbi-zarə.

Bica yerə etmir qaşına səcdə hər əhbab,
Çünki sayılar qible hər an guşeyi-məhrab.
Heyrətdəyəm, aya, nə edir bəhs münəccim,
Basmış ki, sənin qul dağını alnına məhtab.
Dövlət diləyirsənsə, burax dövləti, varı,
Bu ali yer olmaz sənə başqa cürə icab.
Pak eylə ürək qanını qəlbədən nə ki, gözdən,

Dağlarda tutulmaz yolu, artar daha silab.
Üzdən görünər batini hər aşiqin əlbət,
Dağ aldı dəvadən necə gör laleyi-sirab.
Dəvət eləmə sən məni artıq o behiştə,
Mən istəmərəm ol yeri, var orda da xunab.
Qüdsi, nə qəmi yansa cəhənnəmdə bu cismin,
Od vurdu mənim qəlbimə bir mehri-cahantab

Əqlim olursa mane bu eşqi-purhicabə,
Gəlməz fəqət bu eşqin sevdaləri hesabə.
Eşqin müqabilində gücsüz qalır düşüncə,
Şam da işıq verərmi heç nurlu aftabə?!
Dostun yanında bir dəm, başım həvasız olmaz,
Gözlər düşər məlalə, qəlb isə iztirabə.
Yuxuda da rahatlıq yoxdur o zülfü xaldan.
Qoymazlar ki, bu gözlər getsin bir azca xabə,
Xanəndənin sədası, mey camı, bağ səfası,
Bir od vurur bu canə, necə ki, od kəbabə
Vəslində heyretdəyəm, hicrində intizarda,
Kim rast gəlib bu halda bir eşqi-kamiyabə?!
Qüdsi, bu eşq ürəkdən çıxmaz, nahaq çalışma,
Qoy eşq əmr versin artıq bu dilxərabə.

Əldə mey, üzdə gülüş gəldi nigarım bu gecə,
Pis nəzərdən uzaq, ol çeşmi-xumarım bu gecə,
Yar üzü meylə qızarmış, meyi etmiş üzü al,
Nə məharət eləmiş saqi-yarım bu gecə!
Mən bilirdim ki, kimə lütfi və ya nifrəti var
Almasaydı əgər o səbrü qərarım bu gecə.
Üzünü yad eləyib gözlərimə axdı qanım,
Batinü zahir olub güllü baharım bu gecə.
Qaşla üz, ayla günəş misli çıxıb bir yerdə,
Nə qiyamət eləyir laləüzarım bu gecə.
Kuyinə düşmək üçün sinəmi yırtmış könlüm,
O çəmənzeni dilər bülbülü-zarım bu gecə.
Kakilindən hələ mən bircə dügün açmamışam,
Tökülür, Qüdsi, qələmdən nəki varım bu gecə.

Səhər ki, badədən aldı üzün bu rəngilə tab,
Şəfəq utandı, günəş ruyi üstə çəkdi niqab,

Məhəbbət əhlinə verdi o zövqi qəmzə ilə,
O yar gözlərinin təsirlə axdı şərab.
Cahanda şöhrət alıbdır ətirdə Çin mişki,
Onun saçı bu sözə qıvrılıb da verdi cavab.
O gülüzar vüsali xəyalə gəldikdə,
Nədənsə gözlərimi bağladı bu yersiz xab,
Tükəndi səbrü qərarım vüsali-eşqində,
Ürək bu intizarə necə səbr edib gətirsin tab?!
Zavallı könlüm onun zülfü içrə bəndə düşüb,
Nə qədər axtarıram tapmıram, olub nayab.
Şikayət etməyirəm eşqdən bir an, Qüdsi,
Üfürdüyüçə odu şələlər edər portab.

Yarəb, bu od nə oddur kim, düşdü cismü canə?
Od düşdü bir ürəkdən bax cümleyi-cahanə.
Qorxum budur, nəhayət, qiyamətə şur salar,
Bu fitnə ki, onunla qarışdı bu zamanə.
Tufan gərəkdir indi gül şaxəsin sovursun,
Orda ki, miskin bülbül salmışdır aşiyənə,
Bağban ilə o gülçin nə mənfəət görəcək,
Bir yazdan ki, oxşayır hər tərəfi xəzanə?
Hər könül ki, bələdan qorxub geri qaçmadı,--
Mərdanə qarşı durdu bu zalim asimanə.
Mən susmuşam, etmərəm dərdlərimdən şikayət,
Aman bu dərdlərdən ki, bənd vurmuşdur zəbanə.
Qüdsi, əcəb bənzərəm o zavallı bülbülə,
Ki, əzilmiş qanadla atar can gülsitanə.

Gül yanağın mişk ilə ənbər tutub,
Bax gümüşün haşiyəsi zər tutub,
Mur oturub təxti-Süleymanə, ah,
Hind qoşunu Şərqi sərəsər tutub.[9]
Pozdu camal səfhəsini indi xət,
Dadımı səndən o dilavər tutub.
Xərməni-pərvanəni yandırdı şam,
Bax özü də şöleyi-azər tutub.
Aşiqi-dilxəstə işıq gündüzü,
Gör necə zülmatə bərabər tutub!
Naz eləyər indi sənə aşiqin,
Çünki o bir başqanı rəhbər tutub.
Qüdsi, cahandan bir ümid gözləmə,
Çünki o da surəti-digər tutub.

Min bir bəlaya düşdü, budur əhli-ruzigar,
Bir saqidir edən məni dünyada payidar.
Heç gizlədə bilərməi könül yar eşqini?
Etmiş bu dərdi çaki-girbanım aşikar.
Sakit deyil könül ki, onun ahu gözləri,
Etmiş xədəngi-tir ilə bu qəlbimi şikar,
Bir ömrü ki, verdim ona xəstə könlümü,
Mən bilmədim ki, yoxdur ona zərrə etibar.
Daim qəm içrə düşdüm onun vəslin axtarıb,
Oldum əbəs o qanıçənə mən ümidvar.
Verdim firib qəlbimə xəbü xəyal ilə,
Bəlkə bir az keçə yüngül bu intizar,
Yada salarmı heç bu əsir bülbülü o şux,
Gülzar içində yan-yana minlərcə Qüdsi var.

Demə ki, ayrılığın ey nigar asandır,
Sənin məhəbbətin axır bu cism üçün candır.
Min il yazarsam əgər mən, fəraqi qurtarmaz,
Bu namənin sonu yoxdur, tükənməz ümmandır,
Canı fəda edər olsam, deyinmə ey naseh,
Bu sirlər sənə axı, həmişə pünhandır,
O şah ki, nəfsinə tabe olub, o qafildir,
Onun əlaltısı xain, diyarı virandır.
Kırpik içində onun qarə gözləri sanki,
Çəmən içində gəzən xəttü-xallı ceyrandır,
Ürək olubdur əsirin zavallı Yusiftək.
Züleyxa qeydinə düşmüş əsiri-zindandır.[10]
Təəccüb eyləmə, Qüdsi, cırıb giribanın,
Zavaldı eşq yolunda həmişə nalandır.

Könlümdə nə şandır, nə də ki, namü nişandır,
Pəjmürdə edən xatirimi muyi-miyandır.
Hərçənd ki, zülmündən usandım nə edim ki,
Bu didəyi-qəmdidə, yolunda nigərandır.
Heyrət çölü içrə özünü bax ki, itirmiş,
Bu namü nişandır, bu nə namdır nə də şandır?
Can zülməti içrə görərək abi-həyatı,
Bildik ki, ələ az düşəcək, vəhmü gümandır.
Bax hüsnü məhəbbətdə olan nazü niyazə,

Qaib və əyan içrə onun ruhu nihandır.
Hər kim ki, bu dünyada dalıb həşmətü cahə,
Söylə ona vaz keç ki, bu aləm güzərandır.
Xalində düşüb damə budur can quşu, Qüdsi,
Zənn etmə onu bənd eləyən zövqi cahandır.

Aman ki, ol zalim canan ğarəti-can edib getdi,
Bu sinəmi bir şuridə qələ, zindan edib getdi.
Fəraqında işıqları, yuxuları aldı gözdən,
Gün-gecəni aşiqinə necə yeksan edib getdi.
Canan getdi yanımdan ah, mən əl çəkdim canımdan ah,
Ruhum onun arzusuyla belə cövlan edib getdi.
Qəlbim onu görmək üçün gəlib çıxdı gözüm üstə,
Ətəyimi qan yaşilə bir gülüstan edib getdi.
Belə çətin vəziyyətdə heç xatirim cəm olarmı,
Ki o pəri şanlı məni çox pərişan edib getdi?!
Gözlə ürək abü tabi almış qəhrü kərəmindən,
Bir şam üzlü məni necə ağlar, xəndan edib getdi,
Bu sadələvh Qüdsini yar vəslə ümid verə-verə,
Nə hiyləgər məharətlə bəndi-hicran edib getdi.

Ah ki, o itmiş gözəldən pirəhən peyda deyil,
Pirəhən yox, bəlkə bir beytül-həzən peyda deyil,[11]
Bənzədibdir gülşəni bütخانəyə bu lalə, gül,
Laləüzlü, gülsifət bir bütşikən peyda deyil.
Mən çəmənzar içrə bu abi-rəvani neylərəm.
Burda ki, bir səbzəxət, şirin dəhən peyda deyil?!
Şaxəsindən güllərin mən almaram peymanəni,
Əldə sağər saqi-yi-nazikbədən peyda deyil.
Səbzə örtmüş ruyini bir tazə pərdəylə, neçin,
Səhnəsində bir gözəl xoş yasəmən peyda deyil.
Bülbülün avazəsi gülzaridə verməz fərəh,
Çünki, bir canlar alan şirinsüxən peyda deyil.
Sevgisi bir nəqşdir könlündə Qüdsinin inan,
Orda bişək hiyləgər bir Əhrimən peyda deyil. [12]

Çəməndə sərv də qalıbdır heyran,
Nazlana bilmir o utandığından.
Nazənin qamətlər gələndə rəqsə,
Könül, göz olarmı rahət bir zaman.

Ömür tək keçirlər sürətlə bir-bir,
Bu lütfü görməyə qalmayırsan imkan.
Uçurlar həvayə pərilər kimi,
Heç uça bilərmisən həvayə insan?
Hər yanda can alan bir nazənindir,
Əlində xəncəri verməyirsən aman.
Yusif köynəyini Züleyxa yırtdı,[13]
Başqadır məzmunca bizim bu dastan.
Qüdsi, bu güllərə əl vurmaq olmaz,
Baxmaqçın yaratmış onları dövrən.

İndi şəhərimiz əmin-amandır,
Hər kəs öz işində bir kamirandır.
Başqa cür zülm olur burada xalqa,
Dadrəs tapılmır, bu iş yamandır.
Nə bilim bu yolda kimdir yoldaşım,
Baxıram bir yoldur, bir karvandır.
Bir eşqə qalıbdır ümidim ancaq,
Başqa şey qəlbə dərd, cana ziyandır,
Əğyardan nə qorxum şahin önündə,
Çibinlər çox miskin və natəvandır.
Canan vüsalını istər xudpərəst,
Eşqdən dəm vuran həvəsdən yandır.
Bir günün qəmindən yüz il deyərdim,
Heyif ki, bu ömür tez cansitandır.

İndi zəmanə içrə fəzilətlə olmur intixab,
İşlər dolaşmış, oylə ki, yox işdə haqq-hesab.
Hər kəs nə istəyir eləyir, yox sənəd, sübut,
Guya ki, ən zəif şey imiş dünyada kitab.
Axırda boş xəyal ilə bir iddia olar,
Kim göydə heç də dövr eləmir mahü afitab.
Bir fiqhə bağlıdır görürəm işlər ah, əsəf,
Hər kəs özün görür, başa düşmür günah, səvab.
Şöhrət adıyla hökm edilir, ədlə yox baxan,
Düzlüklə əyrilik qarışmış, artmış iztirab,
Cənnət içində də elə bil əyrilik düşüb,
Allah şərikidir deyəsən orda hər cənab.
Axtarma Qüdsi, sözdə dəlilü sualı sən,
Küfrə gedib çıxar sonu hər verdiyin cavab.

Yol saldım onun zülfünə sevdası gözəldir,
Hər şeydən onun gün kimi siması gözəldir.
Geysusi gözəl, lalə üzari gülə bənzər,
Məşşatə nə lazım ki, hər əzası gözəldir.
Hər acı sözü yarın olar qəndə bərabər,
Bəh-bəh, nə əcəb şivəsi, qovğası gözəldir.
Zəncirə düşüb rahət olar bu dəli könlüm,
Çünki, yarımın zülfi-çəlipası gözəldir,
Bir sərvi kimi cilvələner qaməti gözdə,
Çeşmə yanında onun qaməti-rənası gözəldir.
Ulduzmudur aya, xalı ol ləbləri üstə,
Ya hindli edir səcdə, tamaşası gözəldir.
Tus əhli olan Qüdsi tapıb feyzi o yerdən,
Bu Bakılı Qüdsi deyir ixtlası gözəldir.

Ey bəxt, nədir səndə bu əhval, bu halət,
Yoxdur sənə dünyada neçin azca fərağət?!
Gah Qaf dağına çıxmadayam, gahi cahanda,
Avarə dolannam da vilayət bə vilayət.
Gah Qıpçağa, gah Rumə, gah İranə gedib mən,
Gah da edərəm Rus, Lehistanə əzimət.
Mən bixəbər oldum bu cahandan, o da məndən,
Bir itmişə bundan da gözəl varmı əlamət?
Qürbətdə bu bəsdir ki, tapılmaz elə insan,
Yaxşı, pisimi eyləyə təhsinü məlamət.
Bir xeyr yoxmudur ki, nə qürbət nə vətəndən,
Bihudə olur ömri-giranmayə də ğarət.
Bundan belə bir künci-xərabata düşərdim,
Qurtarsam əgər, Qüdsi, bu dəm canı səlamət.

Cəfa etsə gözəl bir mehribandır,
Açıq rəddi yəqin cəzbi-nihandır.
Canı qurban elə cananə hər dəm,
Bu cür ölmək həyatı-cavidandır.
Hər Azərdən Xəlil olmaz cahanda,
Əgər olsa, hər od bir gülsitandır.[14]
Əcəb mənası var reyhani xəttin,
Demə hər səbzəyə kim, bizabandır.
Bu yerlə göy ki, bir arpaya dəyməz,
Hər arpanın özü yer asimandır.
Əgər dərddən xilas olmaq dilərsən,

Əlacı bil şərabi-ərgəvandır.
Olanda məst açarsan eşq rəmzin,
Bəli, Qüdsi, ki, məstlik sirr açandır.

Xoş ol qəlbə ki, hər mövqə ona bir eşq rəhbərdir,
Odur həm Cəbrəilu vəhy, o Qurandır, peyğəmbərdir.
Əgər aləm desə aşiq olubdur kafər, eyb etməz,
Bu sözlər macərayi-haləti-Səlmanü Buzərdir,[15]
Yəqin məslək caharında bulunmaz xasü am əsla,
Ədalət--imana, zülmü sitəm--küfrə bərabərdir.
Bu incə nöqtə həll olmaz ağılla, mey gətir saqi,
Sənə ta kəşf edim halı, bu dəm hər şey müqəddərdir.
Əlindən yaxşı bir iş çıxmayan kəslər deyil mömin,
Həqiqət və ədalətdən kənar hər kəs də kafərdir.
Əməksiz bil bu aləmdə iş aşmaz, ruzi bəxş olmaz,
Bizimdir hər əməl, hər iş, bizə bunlar müyəssərdir.
Nə çatsa dostdan, ey Qüdsi, təşəkkür eylə, razı ol,
Ki, hər qəmdən sora şadlıq bu dünyada muqərrərdir.

Bu aləmdə feyzdən bir pay almış xasü am,
Onunladır rəxnələr, onunladır hər nizam.
Nə vüsal, nə də hicran aram etməz könlümü,
Mənə bu zindəganlıq əbədi olmuş həram.
Bu dünyada var isə bircə təsəlli əgər,
O da ancaq tutmaqdır əldə meylə dolu cam.
Məhəbbət bazarında naz satma çox, əzizim,
Burda çox Əzizi-Misr dağlanıb olmuş qulam.[16]
Ovçum, gülüstan mənim yürəyimə dar gəlir,
Bir tora sal könlümü, bəlkə tapım orda kam.
Fırladır boş-boşuna məni dolanan ay, il,
Məgər mumkünümü mən də bu aləmdə şad olam?
Bəsdir daha, ey Qüdsi, sözlərini xətm elə,
Nə qədər desən yenə söz qalacaq natəmam.

O zərər ki, xəzandan dəymişdir gülsitanə,
Söylə nəsim, nə etdi bülbüllərə zəmanə?!
Payız dərdi, əzabı güldərənin, bağbanın,
Bir fəsl hanı ki, rahat keçsin zavallı canə?!
Xəzan xoşdur, ardınca vardır bahar ümidi,
Sən şadsan ki, gül gəldi, son qoyuldu xəzanə.

Dəm vurursan eşqdən səlamətlik eşqinə,
Candan keçmək yoluyla çatmaq olar cananə.
Heç bir təsir etmədi daş qəlbinə bu ahım,
O ah ki, rəxnə salmış bu yeddi asimanə.
Qol-qanadın sındırıb buraxdın bir quşu ki,
Qəfəsinçin əlvıda etmişdir aşıyanə.
Qüdsi, bu dilbərlərdən könlünü sən geri al,
Çünki, onlarda yoxdur sədaqətdən nişanə.

Qəlbim bəndə düşübdür yar zülfündə, a dostlar,
Əsir könül özünü hesab edir bəxtiyar.
Meyxanələr yolçusu çəkməz dövlət qəmini,
O da duyur özünü köləlikdə hökmdar.
Nəseh, sevda yolunda mənə vermə nəsihət,
Nəsihəti dinləməz bəladan zövq alanlar.
Sən özünü duyarkən, mən qafiləm özümdən,
Özündən xəbərsizə nə ümid, nə etibar?
Vəfadarlıq yolunda can verənə qulam ki,
Yar yolunda hər iki aləmdən olmuş kənar.
And olsun dost canına, dostdan başqa dostum yox,
Dostumdan xoş dünyada bir vəfalı dostum var?
Qönçə kimi Qüdsinin dili bəndə düşübdür,
Yar ağzının sirrini etmək istər aşikar.

Eşqdən zərrəcə yarımında nişan vardır? Yox,
Ya vəfa etməsinə azca güman vardır? Yox!
Sevməyə söz verərək zülmü cəfa eylərdi,
Dildəki ilqarına şərhü bəyan vardır? Yox!
Yüz ümidlə bu yerə danə səpərdi könlüm,
Ortada meyveyi-ümmidi əyan vardır? Yox!
Eşqi fariq elədi qəlbimi bu dünyadən,
Mənə bu fitnə əlindən bir aman vardır? Yox!
Boş yerə şöhrət üçün cəhd eləmə son dəmdə,
Sabah olduqda bu şöhrət, bu cahən vardır? Yox!
Ömrümün mayəsi sevdəyi-səri-zülf oldu,
Soruşursan ki, bu sevdada ziyan vardır? Yox!
Qüdsinin şeri dönüb şəkkərə vəsfində sənin,
Başqasında belə bir şeri-rəvan vardır? Yox!

Öyrəşib bu qürbətə, oldum vətəndən bixəbər,

Qəmlərə düşmüş könüldən getdi ümmidi-səhər.
Mən ki, dərddən etməyəm bir an şikayət, dinməyəm,
Ki, neçin ovçum unutmmuş torda, etməz bir nəzər.
Vardı qəlbimdə ümidim, arızum, ancaq nedim,
Oldum avarə, bu ömrüm, ah, keçdi çox hədə.
Mən salıb yadə keçən xoş günləri dostlar ilə,
Ağlaram fəryad ilə qəlbimdə sonsuzdur kədə.
Yar yanında dərdi mən bir an da duymazdım aman,
Gör ki, bu zalım fələk etdi mənə nə zülmələr?!
Gər zaman bundan sora gülsə mənə mənası yox,
Bir balıq çıxsa sudan başqa nəvaziş nə edər?
Mən daha bir an belə vaiz sözün etməm qəbul,
Tiflisin küncündə bu ömrü keçirəm bəxtəvər.

Düşübdür əksi-ruyin al şərabə,
Qəmə mōhtac olar çün afitabə.
Alarkən odlu busə yar ləbindən,
Düşər qəlb şurişə, can iztirabə.
Kənar ol zahida, eşqin hədisi
Sığışmaz tutduğun dəftər, kitabə.
Salubdur gülşəni yüz rəngə guya,
Cəməli-yar salmış əks abə.
Günəş gizləndisə qarə bulutda,
Ruxi-canan işıq saldı türabə.
Salıbdır laləyə sünböldən örtük,
Üzə bax ki, özün salmış niqabə.
Bu bəzmə, Qüdsi, sən biganəsənmiş,
Səni burda alan yoxdur hesabə.

Bu könlümüz daima yar üzünə mayildir,
Bundan başqa nə varsa, cümləsi boş, batildir.
Sinəmdəki atəşin tüstüsü yox, nuru yox,
Bircə sözlə bu sirri şərh eyləmək müşküldür.
Canla canan eynidir, qəribə deyilmi ki,
Can mənimlə cananın arasında hayildir.
Öz işinin üstündə olmalıdır hər bir kəs,
Özündən xəbərsizlik ancaq bizə şamildir.
Ağıl yüz cür manəə törədir bizə hər an,
Divanəlik eyləyər hər şəxs ki, aqildir.
Kim mənfəət arasa, sevdəyə meyl etməsin,
Çünki onun çəkdiyi hər bir əməl zayıdır.
Hər kəs ondan özünə layiq bir murad aldı,

Təkəcə Qüdsinin qəlbi bu feyzə naqabildir.

Fitnə-fəsad düşəndə şurişlə bu cahanə,
Təcridə meyl edərmi yazıq əhli-zəmanə?!
Məqsəd zühur isə, bəs nədir məscid, kəlisə?
Qovqa düşüb bu üzdən dərslərdə hər dəhanə.
Bir yerdə ki, bulutdan atəş yağır yağış tək,
Yer üzündə olarmı hasilatdan nişanə?!
Hər kəs bir yol tutubdur qışqırır ki, haq mənəm,
Başqası da ayrı cür düzəltməkdə bəhanə.
Vücut isə bağlıdır eşqə, nəfsə, ağıla,
Hər üçü də bunların çəkilməmiş asimənə.
Xət yarı saldı dərdə necə ki, Ali-Sami
Yafəslə Ham nəslə gətirmişdi fəğanə.[17]
Səhrada, dağda, Qüdsi, öz ömrünü bitirdin,
Varismisən Fərhada, Məcnuni-natəvanə?!

Başda ki, yox şüurun neçin,
Yara vurulmusan əbəs,
Əhdi pozan nigar üçün,
Bunca kədər, fəğan əbəs?!

Cilvə edər məhəbbətə,
Pərdə çəkər sədaqətə,
Səndəki bu şərəfətə,
Rəşk edər asiman əbəs.

Yerdə belə qəmərliqə,
Yaratdı sənəti-qəza,
Azər edərmi bir daha,
Sənətini əyan əbəs?![18]

Rahibü şeyxə sal nəzər,
Hər biri eyni söz deyər,
Bir-birindən edib həzər,
Olurlar bədgüman əbəs.

Səfadədir zövqi-vəfa,
Eşqdə xoş olar bəla,
Xəncəri çəksə aşına,
Axıb getməz bu qan əbəs?!

Ey təbinə dövlət verən,
Dünya dolu qüdrətindən,
Bəs nə üçün özünü sən,
Qəni verdin nişan əbəs.

Qüdsi, sənə deyil mübhəm,
Ki, sonsuzdur bu dərdü qəm,
Şikayətlə neçin bilməm,
Verdin xalqa ziyan əbəs?!

Bir mey gəmisinə olmuşam möhtac,
Tufandan çıxmağa tək budur əlac,
Nə hisslər iş görür, nə ağıl, çünki,
Rəfrəfsiz deyildir, mümkün bu merac.[19]
Hüsnün ləşkərini belə düzəltdi,
Yardakı xalü xət, gözlə qara saç,
Ki, aşiq məst olub öz varlığını,
Eyləsin eşqinin yolunda tarac.
Səndədir hər şeyin əsl mənası,
Özünü dərk elə, əzizim göz aç!
Həmişə dolaşiq işdən kənar ol,
Ox atan heç daşı edərmi amac?
Yaraşmaz çıxasan sən öz evindən,
Et Qüdsi, rəqibi evində ixtarac.

Fəqrlə tapdım özümə mən əlac,
Qalmaqda dərmanə daha ehtiyac.
Bax ki, bu dərgahda duran bəndələr,
Səltənət almış, özü bitəxtü tac,
Şəhdi-ləbindən acı sözlər belə,
Ruhə verir ləzzətü zövqilə bac.
Gözlə ürəkdən əcəb aldın təvan,
Almamış heç kəs bu cürə bir xərac.
Mənfəət axtarma bu bazardə,
Qəlb yolu tapmaz belə yerdə rəvac.
Piri-Muğandan dilədim hümməti,
Söylədi dərddir yenə dərdə əlac.
Cami-mey al dəstinə, ey Qüdsi, sən,
Gizli qalan sirləri dünyayə aç!

Bir səhər vaxtında birdən gəldi hatifdən nila,
Müjdə olsun zöhddən, dindən qaçan hər insana.
İndi ki, yoxdur ağılda, nəfs əlində ixtiyar.
Yox olur başlanmadan hər eşqə bağlı macərə.
Dur gətir, saqi, o meydən kim, verər zövqi-əbəd,
Bir odur qəlbə təsəlli bəxş edən bu dünyada.
Etibar olmaz budaqda güllərin dövrənə,
Soldurar badi-xəzan, bu dövlətə yoxdur vəfa.
Eşq mülkündə əcəb qanun qoyulmuş müntəzəm,
Bu sarayda zülm-adət, qan-mübahdır daima.
Gözlərin min işvə ilə öldürür min aşiqi,
Heç kəsin qalmaz məcali, dəfini bilməz rəva.
Qüdsinin hər nəğməsindən yarın ətri pəxş olur,
Bir adındır bəxş edən ətri onun asarına.

İsa nəfəsitək bəxş eyləyər can, [20]
Səhərin badəsi, nazənin canan.
Dün gecə səssizcə söylədi bir söz,
Açdı gözlərimdə bir sirri-nihan.
Dedi: «Mey hələldir gözəl verərsə,
Heç hərəm olarmı meyi-ərgəvan?!»
Ağılı sərf etmə eşqin işinə,
Ki, ağıl qarışsa verəcək ziyan.
Ey zahid, sən indi özün tövbə et,
Sağlama nə lazım bu cürə dərman?!
İlahi, nə gözəl yarın kuyu var,
Hər günü bayramdır, hər yanda qurban.
Ey Qüdsi, sən çox da kamal axtarma,
Bu yerdə dərrakə görünər nöqsan.

Mən paxıllıq edirəm quş və qarıncayə müdam,
Ki, xoş, asudə yatırlar yuvada hər axşam.
Belə sonsuz görünən göydə də bir vüsət yox,
Bəlkə orda ola bir azca bu könlüm aram.
Saqiya, bu gecə ver badələri peydərpey,
Ta ki, qəlbimdəki bu dərdlərimi yarə açam,
Belə məclisdə necə dinü bilik əldə edim,
Ki, ədəb qalmamış əsla bu gözəllərdə tamam.
Yarımin surəti cənnət kimidir, zülfü ləbə,
Kölgə salmış, biri baldır, o biri vermədə kam.
Zülfünün hər bükümündən görünür bir göz bax,
Zülfü olmuş necə gör bixəbər aşıqlərə dam.

Qüdsi, təbin pozular, nəfsinə uysan, ayıq ol,
Su tapıb çirki təmizlə, elə bu nəfsini ram.

Pisləyirsən gözəli sən necə hər an, ey şeyx?
Bu necə əql, nə insaf, nə iman, ey şeyx?
Sevgini xəlqə həram etdin əzəldən, lakin,
Qəlbini çaldı sənin huriyi-qılman, ey şeyx!
Hər nədən məst olursan, nə təfavüt, məstsən,
Məstliyinlə bizi sən eylədin heyran, ey şeyx!
Nə üçün inciyəsən üzr varındır, bişək,
Olmusan cümlə təriqətlərə nadan, ey şeyx!
Bir baxaq, biz içirik, məst oluruq bir meydən,
Söylə verdik bu işlə kimə nöqsan, ey şeyx!
De görək ki, nə olub hasilin ol məsciddən,
Nə verib ömrünə bu naləvü-əfğan, ey şeyx!
Qüdsiyə vermə nəsihət bu pərişan hal ilə sən,
Onu almış ələ bir zülfi-pərişan, ey şeyx!

Bəh necə hüsndür ki, can bəslər,
Ürəyi daima cavan bəslər.
Solmayan gənclik ona yaraşır,
Cənnət içrə bir ərməğan bəslər.
Qəddini fikrinə salıb bağban,
Gör necə sərvə-bustan bəslər.
Dilbərin surətilə saçından,
Gülü sünbüldə bir nişan bəslər,
Haq yerə feyz vermək üçün,
Göydə bir nurlu kəhkəşan bəslər,
Qara torpağə bir işıq saçaraq,
Günəşi yerdə hər zaman bəslər.
Qüdsi, tərif üçün nigarını, bax,
Ağzı içrə şirin zəban bəslər.

Dərdim elə bir dərd deyil izhar ola bilsin,
Ya hər sənəmə taqəti-didar ola bilsin.
Qorxum budur axır mən edim çaki-giriban,
Axır canıma qəsd edəcək yar, ola bilsin.
Kuyində fəqət hüsni təcəlla edər hər an,
Bir yer daha yox kim, belə aşkar ola bilsin.
Hər guşə tikansız gül ilə dolsa baharda,

Kim gördü xəzan içrə də gülzar ola bilsin?!
Qurban gedib aşıqlar əgər bunda cəfa yox,
Mümkünmü o canbəxş cəfakar ola bilsin?!
Xudbin əgər olmazsa o bihuş düşən şeyx,
Biz mey vurarıq ruyinə hüşyar ola bilsin.

Çox olarlar mahrulər əvvəl-əvvəl aşına,
Lütfilər izhar edib də görsənərlər dilruba.
Öylə ki, gördü səni bəndə salıbdır eşqdə,
Ülfəti atıb səbəbsiz ayrılarlar daima.
Hər gözəl simayə baxmaq səhvdir sevda ilə.
Üzdə hər hal göstərir kim əhdə etməzlər vəfa.
Gülşən içrə bülbülün şuri deyil bihudə heç,
O mənim dildarımı tərifə qaldırmış səda.
Mən necə üz döndərim bir astandan, kim budur
Orda dünya şahları üz sürtərək olmuş gəda.
Güllə bülbül şur ilə, mütrüblə saqi saz ilə,
Yar bəzmin süsləyib daim deyərlər mərhəba!
Xoş olar meyxarəlik zahirdə də, batində də,
Qüdsiya, zahidlər eylər hər əməldə bir riya.

Ahim göyə aşikar qalxar,
Ondan fələyə şərər qalxar.
Qoy bir gözələ verim bu canı,
Bundan ki, bu ahü zar qalxar.
Yarın üzü, eşqi cilvələnsə,
Yüz fitneyi-ruzigar qalxar.
Rahatlıq üçün xəzan gözəldir,
Yazda bütün ixtiyar qalxar.
Bağbanı görünçə gül dərəndə,
Bülbüldən hər iqtidar qalxar.
Aşit qanıdır çəməndə bir bax,
Hər lalə ki, dağdar qalxar.
Bir qönçə kimi qısıлма, Qüdsi,
Bir gün aradan bu xar qalxar.

Xumar gözlə mənə bir dəm baxarsa nazənin canan,
Tənim titrər hərərətdən, düşər min dəhşət içrə can.

Onun nazı salıb şurə bütün xalqı bu aləmdə,
Amandır bir də mey şuru əlavə salmasın həycan,
Xəyalı hər yana baxsam edər cövlan xəyalımda,
Necə kim dalğalı suda edər ay şöləsi cövlan.
Rəqiblə söhbət eylərkən yarın didarına getmək,
Ona bənzər ki, bir təşnə su axtarıb tapa tufan.
Bu dünya çox sitəmkərdir, onun heç rəhmi yoxdur kim,
Həmişə od salıb eylər bir aşiq qəlbini büryan.
Nə qədri mən sağam səndən kəramət gözlərəm dilbər,
Öləndən sonra mahini nə xeyri var, suya atsan.
Əgər bəxt ulduzum gülsə sənin qarşında, ey Qüdsi,
Düşər xakə günəş göydən, olar torpağılə yeksan.

Gözlərim üzünə nəzarə istər,
İstəməz nə günəş, nə nurlu qəmər.
Kimdir ki, qəminin şərəsindən,
Yanmasın tənində onun can, cigər?!
Aşiqlik iddia edən gərəkdir,
Axtarsın dünyada vəfalı dilbər.
Gözəllər əgər çox sevərlər nazı,
Nazın da bir həddi olmazmı məgər?
Hünərə heç kəsdə bir rəğbət yoxdur,
Cəmaət axtarır ancaq simü zər.
Qapında bəndəlik əyləyir Qüdsi,
Bu dövlət etmişdir onu bəxtəvər.

Biganə əgər xoş gələn iş görsə də zinhar,
Fikr eylə, ürək vermə ona, olma tərəfdar.
Ömrüm də keçər, gül də keçər, saqi də, mey də,
Mümkünmü cahanda əbədi iş ola təkrar?!
Lütf ilə məlahət deyə fəxr eyləsə hər kəs,
Ancaq gülü bülbül deyərək düzmədə əşar.
Kim gördü bu gülşəndə deyən incə kəlamı,
Bülübül kimi cəh-cəh vuraraq qalmaya bikar,
Silabə verib didələri can ala canan,
Könlüm necə dözsün belə bir zülmə, a dostlar?
Ta bilməyə əğyar onun cövrini, susdum,
Xoşdur mənə, bu cövr-cəfa, olmasın izhar.
Nəfsin İsgəndər olub zülməti-təb içrə, a Qüdsi,
Eşq oldu həyat çeşməsi, Xızr oldu həvadar.[21]

Gözəllər qəməsi xunxar olubdur,
Sevənlər vasili-didar olubdur.
Nə məqsəd oldu bilməm ortalıqda,
Ki, gözlər sübhədək bidar olubdur.
Vurublar surətə yüz rənglə zinət,
Xəyaldan güzgüə aşkar olubdur.
Verildi qəlbə əhdə sadıq olmaq,
Nigarın çöhrəsi gülzar olubdur.
Olub fərvədinə dey bir bəzək kim,
Çiçəklər zinəti-gülzar olubdur.[22]
Olub can xərməni oddan kənarə,
Ki, canan atəşin rüxsar olubdur.
Tutub Qüdsi sorağ dünya və dindən,
Nişanı xaneyi-xümmar olubdur.

Xəbərsizə xəbəri mahiranə verməliyəm,
Rəqibimə ki, deyil aşina, nə verməliyəm?
Zəmanədən görərək min cəfa, vəfa tapdım,
Bu sirdən yarım bir nişanə verməliyəm.
Sənin məlahətinin misli yoxdur aləmdə,
Kimin ki, şübhəsi var imtahana verməliyəm.
Gedək bağa bizi görsün o şeyda bülbüllər,
Ki, canımı gülə mən aşiqanə verməliyəm.
Sənin bu hüsnü ləfəzlərinlə bir dəstur,
O qönçə ilə bu sərvə-rəvanə verməliyəm.
Səninlə söhbət edib, ləzət aldığım anı,
Bütün bu ömrə və ya bir cəhanə verməliyəm.
Bu çirkli xirqəni Qüdsi, təmizləmək lazım,
Onu sirişk ilə abi-rəvana verməliyəm.

Afitab iqbal Şərqiindən çıxıb güldü həyat,
Gülşənin eşqilə mürği-dil yenə açdı qanad,
Bu nə haldır allah, allah, asiman dönmüş nədir?
Hər zaman bir başqa şənliklə qurur yerdə busat.
Bir zamanlar mars qalib heyrətdə keçdi ömrümüz,
Cüt şeş atıb tapmışam indi ələmdən mən nicat.[23]
Bir yerim vardır ki, burda dincəlib Nuh bir zaman,
Qorxmuram indi əgər dəryayə dönsə kainat.[24]
Bu gədəliqda əcəb yüksək məqamü rütbə var,
Tac qoyar qeyslərin başına zərdən qəlbi şad.
Rindlərə tənə vuran ol zahidi gəl indi gör,

Musiqi dinlər, şərabə meyl edər, istər murad.
Bəndəlik azadəlikdir, anlayar bu rəmzi bil,
Qüdsitək hər kim başından keçsə, göstərsə səbat.

Bu dövrədən bizə məqsəd olar hasil? Bu şəxsizdir,
Onunla qəlbimiz yərə olar vasil? Bu şəxsizdir.
Deyirlər ki, ömür durmaz keçər sürətlə, ah-əfsus,
Bu sürətlə görə axır çatar mənzil? Bu şəxsizdir.
Ölümdür aşiqin halı ona dirlik nə lazımdır?
Edərmi bəs qana qəltan onu qatil? Bu şəxsizdir.
Onunçundur səvar olmaq ki, tez asan bitə yollar,
Olan varmı gözəl atla buna nail? Bu şəxsizdir.
Yüz işgəncə çəkib dövlət qazansan da sonu yoxdur,
Açılmış bir kəsə aya, ağır müşkül? Bu şəxsizdir?
Bir an içrə gedir bədə ömür yarın həvasilə,
Olarımı bəs bu xoşbəxtlik bizə şamil? Bu şəxsizdir?
Sözə qiymət qoyan yoxsa cahan içrə, görə Qüdsi,
Bu şairlik məqamında olar kamal? Bu şəxsizdir.

Mey rəngi yarın lələ üzündən alar hər an,
Ney də od alar sızlayaraq odlu baxışdan.
Aləmlərə yüksəldi məlahətləri yarın,
Ulduzlar arasında salıbdır cədəl hər yan,
Bir boş dəvə səhrədə gedərkən, nə əcəbdir,
Ardınca düşüb qafilətək getdi, könül, can.
İsmət ətəyin yırtdı Züleyxa, bu səbəbdən,
Oldu onun öz pərdəyi-namusu pərişan.
Bülbül yuva tikmək diləyirkən bu çəməndə,
Yaz keçdi, çəmən soldu, gəlib çatdı zimistan.
Sordun ki, nədir vəslinə naz, hicrinə nalə,
Heyfa yarilə olmadı bu işlərə imkan.
Qüdsi, bu cahan dövlətinin payəsi yoxdur,
Kavusi-Keyin halına bax, ibrət al ondan.[25]

Həvayi-zülfü qoy olsun başımda hər ovqat,
Başım gedərsə bu yolda mən etməyəm fəryad.
Bu ömrüm içrə əsirəm, cəzası qatilimin,
Odur ki, axırı bir bəndə eyləmiş azad.
Könül ki, duydu bu dünyada ləzzəti-təcrid,
Nə qəmlidir əziyyətdən, nə kəməndən dilşad.

Rəqibə vermə könül, başqa könlü incitmə,
Budur bizim şəriətə ancaq iki əsil bünyad.
«Könül ki, vermədi bir kəs, o qeyri incitməz»,
Xoşam, bu sözləri öyrətdi bizlərə ustad.
Bahar zamanı açar lalələr qara torpaq,
Sənin ki, bar yoxundur necə qoyaq sənə ad?
Nə zövqi var qəfəsin, ya torun, düşün, Qüdsi,
Ki, quşları özünə gör nə cəlb edib səyyad.

Niqab düşdü, yarın xoş hilalı oldu əyan,
Ayı görüb dedilər, bayram oldu, güldü cahan.
Busati-hüsne məhəbbət sübutu söylədilər,
Unutdu varlığı gördükdə aşiqi-nalan.
Fələk də bilsə baxar tənə ilə öz-özünə,
Ki, nə məram ilə gəlmiş bu aləmə insan.
Gözəllərin şahı, zənciri-ədl edib zülfü,[26]
Məhəbbət ölkəsinə verdi ədlilə fərman.
Müəllim etmədi təlim eşqdən qeyri,
İlahi, sən onu saxla cəmi afatdan.
Nə qorxusu ola sərvən payız hücum etsə,
Ki, barı yoxdur əlindən gedə qala üryan.
Cahanda heç bir adam doğmamış pəri, Qüdsi,
Bu hüsni-dilbəri gördükdə qalmışam heyran.

Ruxi-alın necə nur saçdı bu şirinsüxənə,
Şöleyi-pürşərin qalxdı ürəkdən dəhənə.
Nəzər əhlində salıb şur sənin cilvələrin,
Gör nə hal üz verəcəkdir səni qəlbədən sevənə.
Bu cahan içrə mənim başqa məramım yoxdur,
İstərim ömr keçə şövqilə baxdıqca sənə.
Keyfə bax, fəsli-bahar oldu qənimət çağıdır,
Az zaman keçsə xəzan rəxnə salar bu çəmənə.
Canan olmazsa nə lazım mənə bu canü cigər,
Kim nə qiymət qoyacaq onda bu cansız bədənə?!
Göz, ürək olmasa bil ləzəti-didar olmaz,
Necə ad qoymaq olar indi o peymanşikənə?!
Qüdsiya, səbr eləmək pırəhənə bənzər kim,
İtmişindən gələrək çatdı o beytül-həzənə.[27]

Nigarımın rəftarı da hər ləhzədə bir rəng alar,

İndi budur mənə onun həddən artıq səxası var.
Nə lütfünə bel bağlaram, nə qəhrindən narazıyam,
Çünki onun nə lütfünə, nə qəhrinə yox etibar.
Məcnun halın soranlara bu məlumat kifayətdir,
Səhra, Leyli karivanı, vəhşilər və cismi-nəzar.
Yar qaməti bir sərvdir, sərv-i-çəmən ona məftun,
Bu qamətlə zühur etsə aləm ona heyran qalar.
Naseh, səni dinləyərək aqlım ilə iş görərdim,
Əgər bu eşq bir anlığa versə mənə bir ixtiyar.
Hüma quşu kölgəsi tək tale üzə gülsə əgər,
Səadətə çatar zülfü kölgəsində yaşayanlar.
Hər eyş ilə aram olmaz bu Qüdsinin ürəyi bil,
Ancaq sənin eşqin ilə tutar onun qəlbi qərar.

Əgər bir başda eşqə şur yoxdur,
Demək ki, ömrə mənzur yoxdur.
Nə hasil sevgisiz qalmış ürəkdən,
Nə fayda gərçi göz var, nur yoxdur!
Məhəbbət cilvə eylər daima bil,
Gözəl sima üçün məstur yoxdur.
Məni zəncirə çəkməkçin darıxma,
Torundan qaçmaq üçün zur yoxdur.
Nə üzri zahidin var eşqi mənə,
Budur təqsiri kim məzur yoxdur.
Yolunda gözlərimdən su axıtdım,
Bu işdən qeyriyə məqdur yoxdur.
Səri-kuyində, Qüdsi, qaldı daim,
Onunçün cənət içrə hur yoxdur.

Çox zamandan bəridir etdi fələk yarı cüda,
Saldı axır canıma gör necə möhnətlə bəla.
Yüz ümidlə səhəri gözlərim hicran gecəsi,
Bəlkə peyğam gətirə səndən o xoş bədsəba.
Heç də şad olma əgər gülsə sənə dövr-i-fələk,
Verəcək sonra yəqin min ələmü dərdi sana.
Nə olardı o gözəl bir dəfə də lütf etsə,
Bu qəder ki, bacarır zülmü sitəm, cövrü cəfa.
Hər zaman bir tərəfə sövq eləyir bəxt məni,
Bilmirəm qəsd nədir, bu nə əməldir, nə cəza?
Ey deyən ki, kəsilib kuyi-diləmə yolum,
Allaha yol tapar hər kəs ki, tuta rahi-fəna.
Qüdsitək qaldı xəcalət axırı hər kəsdən,

O adam ki, sitəm əhlindən umar əhdə vəfa.

Qədi-dildarə aşiqlər hər an şümşad söylərlər,
Bu boş təşbih edən şəxsə neçün ustad söylərlər?
Hər işdə bir nişan lazım, quru sözdə nə məna var,
Ayağı bənd olan sərvə neyə azad söylərlər?
Gözəl yarın cəfasında şikayətlər edər aşiq,
Əcəb haldır belə lütfə neçin bidad söylərlər?!
Ürəkdən yar eşqindən gələn hər qəm səadətdir,
Nədənir bəs belə qəlbə hər an naşad söylərlər?
Məni mən eyləyir vaiz gedim meyxanəyə bir dəm,
Neçin qəlb dincələn mülkə xərababad söylərlər?
Yerə bica deyil, dünya üçün mərkəz deyirlər çün,
Hərə bir söz tapan dəmdə ona icad söylərlər.
Uyub sən zahidə, Qüdsi, bu dünya, dini tərək etmə,
Yolundan azmışa bəzən budur irşad söylərlər.

O zülfün üzdə, a dildar, titrəşib tökülər,
Baxıb ona güli-bixar titrəşib tökülər.
Külək əsir, nə edim? Qorxuram ki, zülfündə,
Rahatlanan bu dili-biqərar titrəşib tökülər,
Ləbin hədisi yazılsa mənim sözüm dərhal,
Qələmdə qalmaz o asar, titrəşib tökülər.
Xumar gözünə baxınca itirmişəm özümü,
Əlimdə cami-mey aşkar titrəşib tökülər.
Yanar şamın ürəyi can verəndə pərvanə,
Onun da göz yaşı biixtiyar titrəşib tökülər,
Bahar hicrini bilcək çəmən gözəllərinin,
Üzərlərində bəzək hər nə var, titrəşib tökülər.
Cigər odu əridər qəlbimi necə, Qüdsi,
Yarın üzündə tər oynar, titrəşib tökülər.

Bihünər əlləşəcək başqası bifər olsun,
İstəməz bəs nə üçün özü hünərvər olsun?!
Çox əziz var quyuya cahü cəlal ilə düşər,
Qeyrə aldanma əgər doğma bəradər olsun.
Kami-dil söylə nədir? Yoxsa, şikayət kimdən,
Kimsəni istəmərəm qəmli, mükəddər olsun.
Yaxşılıq hasil olar zahiri çirkindən çox,
Qoy büti məhv eləyən dəhrdə Azər olsun. [28]

Hilmü ehsan yaranar gözləri toxluqdan bil,
Rüşvətə meyl edər ol şəxs ki, müztər olsun.
Tərinin dövrü ilə fitnə düşər yar üzünə,
Bavərim yox səbəbi kövkəbü əxtar olsun.
Qüdsi, tərif edər idi səni gör bilsə idi,
Necə bu hüsnlə bu ruh müsəvvər olsun.

Dünyada hər kim aşiqi-rüxsareyi-gülgün olar,
Sarı rəngli üzü daim göz yaşından pürxun olar.
Bax Məcnunun didəsində cüvələnen bu qan rəngi,
Leylinin al yanağının əksidir ki, əfzun olar.
Saçlarının zülmatında nurdan qaçan o şey nədir?
Bu zülmata öyrənənlər axı ona məftun olar.
Sevdalılar danlaq altda çatmaq istər bir rütbəyə,
Qəlbi sınımış aşıqlərin əhvalı çox məhzun olar.
Ünqa kimi bu dünyadan axtaracaq izlət küncü,
O adam ki, bəxti ona həmişə rəhnümün olar.
Sonsuz qəmdir dilşadlığın vasitəsi, çarə budur,
Xoş ona ki, həmişə bu dairədən birun olar.
Qəddin şerini ölçüsüdür, nazü qəmzən qafiyəsi,
De bunlarsız Qüdsi təbi, necə lətif, movzun olar?!

Az-az ruhun meyli artar, sonra dönüb sevda olar,
Dama-dama cəmləşərək axırda bir dərya olar.
Hər sübutu heçə vuran yarın qara zülfünə bax,
Ürəklərə hər bir teli şirazəli qəba olar.
Zahidlik və təqva mənin töhmətimə səbəb oldu,
Hər kəs yaxşı ad axtara axır belə rüsva olar.
Çox-çox şeylər gizli qalar aşkar olan əlamətdə,
Gizli olan ələmdəsə çox əlamət peyda olar.
Həqiqətdə heç bir nazın fərqi yoxdur, niyazlardan,
Məhəbbətdə xas sifətdir ki, daim bəpərvə olar.
Qəlb aynası arzusunun gözəlinin cüvəsidir,
Çox göz var ki, bircə dəfə baxmaqdan nabina olar.
Qüdsi, şerini bir qədər də yüksəlsə qorxum budur:
Fəvvarə tək qalxıb düşər hər zərrəsi yəğma olar.

Söz düşəndə qıvrım saçdan bilmirəm--
Neçin mənə hücum edir dərdü qəm?!
Qəmlə xoşam həsrət odu yananda,

İlk şölədən yanıb külə dönmüşəm.
Səbr etməli aşiq gərək, əsir quş
Çalışdıqca olar daha tor möhkəm.
Mələk bica tənə vurmur, bilir ki,
Hər bəlanı törətmədə bu adəm.
Belə fürsət əsirə çox az düşər,
Qəfəs zəif, bülbül şurda, gül bərhəm,
Öz ovundan yara almaq nə xoşdur,
Əvəz etməz bu ləzzəti heç mərhəm,
Yar qaməti qiyamətdir sus, Qüdsi,
Qiyamətə düşdü deyən bu aləm.

Aləmə ol işi kim, ləşkəri-xunxar eylər,
Bircə göz vurmağılə qəmzeyi-dildar eylər.
Müddəilər ki, bu rüsvalığı şərhlər eylərdi,
İndi gör bu hünəri düşmənim iqrar eylər.
Qəmimin şərhi nigarı daha sərt etdisə bəs,
Nə ümidlə bu könül hali-dil izhar eylər?!
Yarı əğyar ilə görmək ki, fəraqdan pisdir,
Kim qəfəsdə oturub fikri-çəmənzar eylər?!
Can qəfəsdə, diləyən rahəti, ol quş kimidir,
Kim qəfəsdə oturub fikri-çəmənzar eylər?!
Dilbərim vədə verər sevgiyə, eylər məhrum,
O vəfa eyləməyən bəs niyə azar eylər?!
Qüdsi istər ki, torunda düşsə daim bəndə,
Bu duanı gecə-gündüz dili təkrar eylər.

Cahan əhli bu iczilə özünü zənn edər sultan,
Sözü «düzlük» olar lakin oğurluqdur işi hər an,
Sənə möhtac olan dəmdə əgər baş, qul olar, lakin,
Ona düşsə işin dərhal vurar dəm kətxudalıqdan.
Başında bir papaq yoxdur, həmişə təxtü tac istər,
Saray, dövlət dilər amma gəzərkən ac, susuz, üryan.
Səhər durcaq deyər şahəm, mənimdir söyləyər aləm,
Günəş batcaq qapı-qapı gəzib istər çörək nalan.
Edər zülmü sitəm, lakin hünər söylər buna hərdəm,
Gəzər işsiz və avara, deyər nə xoş keçir dövrən.
Vüqar ilə dolansan sən təvazö göstərərlər bil,
Təvazö eyləsən dərhal edərlər üstünə tüğyan.
Sən ey Qüdsi, uzaş cəncəl bu dostlardan, xəbərdar ol,
Nəhayət, ömrünü badə verər bu hiyləgər düşman.

Ey könül, müjdə sənə, arzu müyəssər oldu,
Fələk əl çəkdi cəzadən sənə yavər oldu.
Doğdu hicran gecəsindən necə gör sübhi-vüsal,
Şükr olsun belə gün indi müqəddər oldu.
Sən tutursan əməli, biz əməli ey zahid,[29]
Deməli, taətimiz döndü bərabər oldu.
Belə bir rəmzi də var: Kəbədə büt qırmaq üçün
Mustəfa çiyi Əli payinə mənber oldu.
O adam ki, bu vilayətdə verib dinə rəvac,
Ürəyi sidq ilə tək allaha müncər oldu.
Qüdsinin isminə bax, çıxmamış əqlü dindən,
Hər yerə qoydu qədəm şöhrəti digər oldu.
Qüdsi, Məcnunə düşüb Leyli cəmalindən işıq,
Cilvəsindən necə gör dəhr münəvvər oldu.

Ah o gündən ki, fərəh yurdu bizim mənzil idi,
Necə tez keçdi o günlər ki, murad hasil idi.
Bilmədi qürrələnən qəlb cavanlıq qədrin,
Bilmədi eşq nədir, fitnələrə gəfil idi.
Hanı ol şur ki, başımda yaranırdı hədsiz,
Hara getdi o şətərət ki, mənə şamil idi?!
Yüz ümidlə aparır yar tərəfə şövq ilə,
O həvəs ki, aramızda görüşə hayil idi.
Yoxdur əfsus bu xoş güzgüdə yarın əksi,
Noldu ol surəti-ziba ki, könül mayil idi?!
Sürdü dəryadə gəmi söylədi tez-tez gəmiçi,
Hanı ol dalğa ki, hər zərbəsi xoş sahil idi?!
Qüdsiya, keçdi ömür, söndü deyən ilahamın,
Hanı ol nüktə ki, təbin ona çox qabil idi?!

Sənin zülfündə bənd oldu könül tərək etdi dünyanı,
Nədir azədlük bilməz əsiri-bənd olub canı.
Deyil bihudə gıryanlıq, yəqin bir sirr var bunda,
Bu sudur söndürən qəlbimdə çünki nari-suzanı.
Mənə qasid dodağından hədis nəql etmək istərkən,
Həmən dəm qönçətək bəndə düşüb bağlandı dastanı.
Könül istərdi sevdadən bir az asudə olsun, ah,
Zavallı səy qıldıqca bir az da artdı həycanı,
Nigarım üzdən atdıqda niqabı bəzmdə birdən,
Ucaldı asimanə hamının heyretlə əfğanı.

O əyri qaşların saldı cahənə şurişü ğovğa,
Əcəb həycənə salmışdır o bal ləblər bu dövranı.
Həmişə xalqa sevdadən nəsihətlər verən Qüdsi,
Özü möhtaci-pənd oldu, yetiş ey eşq sultanı!

Hansı yerdən görəsən afəti can gəlmədedir?
Unudubdur özünü, allahı, yan gəlmədedir.
Beldə qaş xəncəri, kirpik oxunu əldə tutub
Gözlərilə tökəcək, indicə qan, gəlmədedir.
Zülfü Məcnun eləmiş könlümüzü sevdadə,
Kakili ətr saçıb, səvi-rəvan gəlmədedir.
Bu gözəllik ola bilməz yarana torpaqdan,
Bu pəridir ki, səmadən nigarən gəlmədedir.
Ya nəhəldir ki, bitib qəmzə gülüstanında,
Ya maraldır dolanıb gülli-cahan, gəlmədedir.
Fikri yoxdursa əgər yandıra aşıqlərini,
Bəs neçin al yanağı lalənişan gəlmədedir?
Qüdsi, ol afəti-can cilvə edir, qorxum var,
Eşq sərgəştəsinə verməz aman, gəlmədedir.

Mənim o məhliqa yarım hüsnü edib fəna gəlir,
Başdan-başa qarə geyib sanki tutub əza gəlir.
Sünbülündə dağıntı var, tərəvətdən düşüb gülü,
Baharının arxasından sanki payız, bəla gəlir.
Qarşımızdan keçən zaman gördük daha rəvnəqi yox,
Hər tərəfdən eşitdik ki, belə qərib səda gəlir:
«Şahlar şahı, gördük neçə əldən verib xəttü tacı,
Qəribə hal deyilmi ki, indi misli-gədə gəlir?!»
Sultan ikən bəndə olub, zəlil olub əziz ikən,
Bəs nə üçün bu bazarə belə üzü qara gəlir?!
Bu aləmdə çoxları var--zölmü cəfa sənətidir,
Şübhəsizdir nəhayətdə ona qəhri-xuda gəlir.
Qüdsi, tanı bu hamandır, saldı bəlayə aləmi,
İndi, özü bələdədir aldı əcəb cəza, gəlir.

Gözlərimdə arizin hər dəmdə cövlan eylədi,
Hər yerə baxdımsa ruyin qəlbi büryan eylədi.
Saçların heç də pərişan olmayırsa bəs neçin,
Saldı bəndə ruhumu hərdəm pərişan eylədi?!
Vəsli-hicranın əgər zahirdə zövqi-dərdi var,

Eşq, sevda onları gördüm ki, yeksan eylədi,
Təkyə qılmaq taətə bir bəndəlikdir, şübhəsiz,
Küfrdir zahid sənə hər kəs ki, iman eylədi.
Ülfətin cəzbinə bax ki, bağda bülbül naləsin,
Atəşi onlar bizə misli-gülüstan eylədi!
Sən qiyas et yar üzün Nəmrud oduyla gör necə,
Atəşi onlar bizə misli-gülüstan eylədi![30]
Yox təəccüb Qüdsiyə bir cami-mey verdikdə o,
Meykədə astanəsində canı qurban eylədi.

Yenə bülbüllər əcəb başladılar şurü nəva,
Eşqdən qissə açıb söylədilər min mənə.
Zahiri surətə eşq əhli nəzər salmaz heç,
Üzünə baxmaq ilə qəlbə görə başqa səfa.
Belə bir aləmə dil verməyin heç faydası yox,
Kimə dil verdi könül sevgilidən çəkdi cəfa.
Rəsmidir aşiqə rüsvaçılığı aləmdə,
Necə zahidlər üçün adət olubdur təqva.
Hicrə dözdüm gözəlin vəslinə ümmid edərək,
Ortalıqda əzilib tapmadım heç dərddə dəva.
Onların ki, var idi dilbəri, çox gördüm mən,
Daha çox canlarını sardı qəmü dərdu bəla.
Qol-qanadsız bu ürəklər ki, görürsən Qüdsi,
Uçdular eşq fəzasında əcəb misli-hüma.

Ləzzətin şövqilə hər kəs vəsli-canan istəyər,
Nəfəsini təmin üçün eşq əhli imkan istəyər.
Dostu yad etdikdə, düşmən qorxusu yaddan çıxar,
Çünki sərvərlik həmişə şövkətü şan istəyər.
Ruzigar cövrilə əğyar tənəsi, hicran odu,
Aşiqi Məcnun edib qəlbini al qan istəyər.
Ey, mənə «hər müşkül iş səbr ilə asandır»--deyən,
Eşq müşkül dərddir, dərmanə Loğman istəyər.[31]
Rəhnüma oldu, dəlilsiz çıxdı azərdən Xəlil,[32]
Çünki eşqin varlığı hər sirri pünhan istəyər.
Qəlb yarandı, arzular doldu qəlbə, çünki eşq,
Atəşi-Nəmrud içində xoş gülüstan istəyər.[33]
Vermə işrət fürsətin əldən bacarsan Qüdsiya,
Eşq aşiqdən həmişə əhdü peyman istəyər.

Boylə qaşla qamətə etsən nəzər,
San qiyamətdir olub şəqqül-qəmər,
Var gecəylə gündüzün bir adəti,
Olmaz onlar bir-birində cülvəgər.
Ağ üzila qapqara zülfü onun,
Gecəni gündüzlə etmiş həmsəfər.
Başqa aləmdə gəzər aşıqlərin,
Gözləyər, bitməz gecə, gəlməz səhər.
Bağ, meşə, bostan, çəmən, gülşən ki, var,
Cümləsi eşqin suyundan dirçələr.
Mey içəndən öyrənin huşyarlığı,
Jərxoş olmaqdan ayıl, bəsdir yetər!
Varsa, Qüdsi, cəzbəyi-qəlbin sənin,
Yetgilən canana candan bixəbər.

Mən özüm də bilmirəm işlər nə cür əncam tapar?
Xalq içində hörmətim yox, həm də haqdan şərmsar.
Hər kəs haqdan əl üzə, hərgiz qovuşmaz xalqa o,
Xalq ilə birləşsə olmaz heç zaman haqdan kənar.
Darda qaldıqda çalışdım, vermədi səyim səmər,
İstədim bir iş görüm, əngəl törətdi ruzigar.
Məşğul oldum eyş ilə bu dünyada qafil olub,
İztirabü möhnət etmişdir məni zarü nizar.
Can uyubdur qəflətə, tən hissə olmuşdur əsir,
Gör şahın zəfin ki, bəndə əldə etmiş ixtiyar,
Gərçə eybim çox, hünər yoxdur, budur eyni hünər,
Olmuram mən lütfi-həqdən qeyriyə ümmidvar.
Fəxrü istiğna zəlalətdir, inan, həm ehtiyac,
Qüdsiya, sən fəqrilə et qarşısında iftixar.

Bu nə zülfdür bitməyir söhbəti,
Ki, idrakın artır ona heyrəti.
Bu üzdüzmü, aydırmı mən bilmirəm,
Yayılmış bütün aləmə şöhrəti.
Qəza Yusif hüsnündə öz fırçasın,
Edib imtahan çəkdi bu surəti.[34]
Dodaqlardakı rənglə həmrəng olub,
Çoxaldı onun hüsnünün zinəti.
Əqil, ixtiyar, iş görən bir deyil,
Ki, tədbirə yox, heç kəsin cürəti.
Nə xoşdur əgər olsa bir yerdə cəm,
Qoca hümmətilə, cavan qüdrəti.

İşi, Qüdsi, tәмkinlə çatdır başa,
Tәlәsmәklә tәxir pozar niyyәti.

Qarşıda gül, mütrübü mey, tәmtәraq,
Sahibi-mәclis oxuyur xoş damaq.
Bәh nә büsatdır bu sevincлә dolu,
Qoy ola bәdgöz bu busatdan iraq.
Cilvәlәнir gül elә bir hüsnilә,
Turdә Musa odudur sanki, bax!
Zülfü әra gül üzü, dilbәrlәrin,
Sanki yanır zülmәt içində çirağ.
Bu nә nizamdır ki, nә sülh var, nә cәng,
Alәmi tәşvişә salıb bir uşaq.
Әrz elәyәk bәs kimә bu dәrdi biz,
Hәр gecәmiz keçmәdә mәhşәр sayaq.
Qüdsi, sән israr elәmә yarә çox,
Zorla o dilbәrdә yaranmaz maraq.

Cövrün ilә ürәyim dopdolu qandır hәlә dә,
Eybi yoxdur belә cövrün mәнә şandır hәlә dә.
İstәmirsәнә dә yar olmağa hәрçәnd mәнә,
Çeşmi-biçarә yolunda nigarandır hәlә dә.
Tәnәdән qeyri sözü dinlәmәdim kuyindән,
Adı bu mәрhәlәnin virdi-zәbandır hәlә dә,
Yaz ümidilә olub nәğmәsәra bülbüllәr,
Duymayırlarmı mәgәр fәsli-xәzandır hәlә dә.
Mән ki, gәnclikdә qocaldım, zәif oldum qәmdән,
Yüzü gәр keçsә dә yaş, qәlb cavandır hәlә dә
Nә sevincdir ki, bu cür şur dolu mәclisdәki şam,
Yanaraq ağılasa da xәndәzәnandır hәlә dә.
Qәlb dildar ilә birlәşmәsә, kam axtarma,
Qüdsinin qәlbi budur, yar hamandır hәlә dә.

Saqiya, dur yenә sübhün yaxası çak olsun,
Yandırıb suyla havanı yerә sәp pak olsun.
Mәşәl axşam çağı yandır günәşin şәmindән,
Sübh saç nurini әflakә şәрәrnak olsun.
Oxumaq zövqün әgәр varsa oxu türfә mәqam,
Dinlәyib dәrdli könül bәlkә fәrәhnak olsun,
İstәsән öldürәsән abi-hәyatdan ver içim,

Ya et azad yerim qul kimi fitrak olsun.
Bütlərin zülfünə tax həlqeyi-zünnari bu gün
Rəxnəsindən dağılan səbhəvü misvak olsun.
Nə qədər bağlanacaqsan bu cahan qeydinə sən,
Qəlbini bənd eləyən dilbəri-çalak olsun.
Qüdsi, kami-dilü din istəmə dünyadan sən,
Qismətin bütkədə, ya məzrəəyi-tak olsun.

Bilmirəm bu dili-zarimdə nələr var yenə də,
Hansı bir zülf-pərişandan əsər var yenə də.
Səpilir hər tərəfə gülşəni-kuyindən ətir.
Bülbülün gülşənə fikrində səfər var yenə də.
Qulağım səsdədir əlan belə zənn eyləyirəm,
Yardən elçi gəlib tazə xəbər var yenə də.
Çəkirəm ah salıb yadə o sərvin boyunu,
Vadiyi-eyməni əra narü şəcər var yenə də.
Arxalanma belə bir yolda gözə, qəlbə Kəlim
Bu cürə əl və əsa ilə xəttər var yenə də.[35]
Qalx, mərdanə tək vür ki, uçulsun bu hasar,
Qeybdən ta açıla sirrli dər var yenə də.
Qüdsi, idrak şamı az şölə verir, olmaya ki,
Bu qaranlıq gecədən sonra səhər var yenə də?

Bu nə üzdür ki, şur salmış cahanə,
Salıbdır fitnələr cümlə məkanə.
Veribdir badə bu xaki-tənimi,
Bu odlu qəlbədən əşki-rəvanə.
Dünən yar kakilindən söhbət oldu,
Həvasindən təravət gəldi canə.
Bu nə zülmü sitəmdir qəlbi yaxdı,
Vurub xəncər salar od aşıyanə.
Bu sevdadən çoxu olmuş xəcalət,
Gedib Sürxabi-Təbrizdə nihanə.[36]
Nizaminin yeri eyvanda dardır,
Məgər Dehlidən heç qalmış nişanə?![37]
Bax hüsnün cəzbinə, təsiri-eşqə,
Necə Qüdsini də salmış fəğanə.

Hümmət heç durmaz həvəslə yanbayan,
Kim görüb şəhbazi milçəkdən qaçan?!

Ey əsir quş, çırpınıb, qır, azad ol,
Bil ki, yox salxax qəfəsdə tab-təvan.
Eşq əqlin pəndinə möhtac deyil,
Bağlamaz coşğun seli çör-çöp, tikan.
Hər kəsə gizlin qəribə halidən,
Gah olur bir çox əcayib iş əyan.
Kamrandır çox ləyaqətsiz rəqib,
Çox da layiq kəslər olmaz kamran.
Yandırar əvvəl ağacda atəşi,
Sonra ümmidlə verər min ərməğan.
Qüdsi, axşam vaxtı yoldan azmışa,
Dərd olar zənglə uzaşsa karivan.

Ölərəm can verərək olmasa canan qismət,
Verərəm canımı olsa mənə o can qismət.
Yədi-beyza və əsa göstərər hər sehrbaza,
Kimsəyə olsa bu cür zülfi-pərişan qismət.[38]
Əli boşluqda uçulmuş divarın qədrini bil,
Çünki olmaz sənə Keyvandakı eyvan qismət.[39]
Güldə gör əksini dilbər üzünün şadlıq elə,
Olmamışdan xəzana böylə gülüstan qismət.
Yuva tikməkdə olan bülbülə gül asta dedi:
Xoş olar olsa bu başlanğıca payan qismət.
Bax, ölümdən də betərdir bu vüsalsız yaşamaq,
Nə ömürdür ola daim ona hicran qismət?!
Yağıdan qorxmaz idim, Qüdsi, əgər dostum ola,
Tənədən qorxmaram heç olsa giriban qismət.

Ey könül, dövləti-fəqrinlə dolan bəsdir, bəs,
Nə qədər varsa əlində güzəran bəsdir, bəs.
Şah gədədan belə bir kuyidə çox əskikdir,
Bəndəlik et, diləmə şövkətü şan bəsdir, bəs.
Varsa fikrin olasan qeydi-bədəndən azad,
Başa çəksən gülərək rətli-gəran bəsdir, bəs.
Soldurub badi-xəzan gülşəni, güldən yox əsər,
Sayə salsa başa ol sərvirəvan bəsdir, bəs.
Dutalım ki, səni öldürməyə qəsd eyləyir o,
Razı olsan ona tapşırmağa can bəsdir, bəs.
Bizdə zahid kimi gər olmasa da yüz ümmid,
Eləsə bircə nəzər, piri-müğan bəsdir, bəs.
Niyə söylərsən, a Qüdsi, hamıya qəmlərini,
Göz və qəlbin halına olsa nişan bəsdir, bəs.

Mən, bilmirəm işimdə nədir xeyr ilə ziyan,
Öz arzımın əleyhinədir hər işim inan.
Bais olar təlaşə bu bihudə iztirab.
Hər bir əməl özü yetişər bildiyi zaman.
Cananım «öl» desə, ya da göstərsə mərhəmət
Şükr eylərəm bu nemətə xoşluqla mən haman.
Bir bivəfa sənəm yolunda ömür getdi badə, ah,
Etdi xəcalət əhdimə sadıqlıyım aman!
Bel bağladım vüsalə, məni əzdi intizar,
Qəflətdə qoydu canımı bu hicrilə güman.
Çoxdur çəməndə künci-fərağət, nə yaxşıdır,
Biz bir qəfəs tapıb onu etsəydik aşıyan!
Qüdsi, tükəndi səbr daha yox ürəkdə tab,
Əksiltməyir cəfanı hələ yari-cansitan,

Dün gecə meykədədə bir belə səs etdi xruş.
Biliyi, huşu burax, al ələ et badəni nuş!
Məclisin əvvəli məst olsan əgər heç qorxma,
İki cam içsən əlavə gələcək başına huş.
Hər tərəf cəlvə edər bax əbədiyyət gözəli,
Hər tərəfdən çatacaqdır sənə peyğami-sürüş.
Mey içən yarın üzü gül kimi verdikdə şafəq,
Verdi qəlbimdə, gözümdə su ilə atəşə cuş.
Gündə min zülm edilir məkrü riyadən xalqa,
Degil insaf, ədəb şərti otursan xamuş.
Xalqa səndən o şikayət eləyən vaizə bax,
Ki, çıxırdı özü meyخانədən axşam bihuş.
Qüdsinin sözləri ətrafə ətir saçmadadır,
Hər gecə çünki xəyalinlə olur həmağuş.

Nə cünundur ki, ağıl ondan alır dərs müdam,
Bu məhəbbət necə tordur ki, düşən tapdı nizam.
Əridib buteyi-həsərdə sənənin mehrin odu,
Aşiqin qəlbini bir ləhzədə etmiş aram.
Vəslinin incisini ağlamayanlar tapmaz,
İnci tapmaz dənizə cummayan aləmdə tamam.
Eşqdır əsl qərəz, bəzən olur bu yolda,
Xas olan dalda qalır, öndə gedir məstü avam.
Göz, qulaq, ağızım hamı bir-birinə oldu rəqib,

Bu vəziyyətdə necə şərh eləyim dərdimi tam?!
Göz ürək qanına batdı ürək ondan qan olub,
Qana-qan yazdı deyən müşəfi-ruyində kəlam.
Qüdsiya, şam kimi aşıq gülərək ölməlidir,
Ki, bu yerlərdə qəbul olmaz inan aşıqi-xam.

Eşqdir can cövhəri, əvvəl odur, sonra həyat,
Eşqdir əsli-təbiət, yoxsa puçdur kainat.
Müşkül isə qeyrdən etmək kənar yar qəlbini,
Bəs neçünmiş onda bunca əhdü peyman, etimad?!
Yaxşını pisdən ayırd et, ey əzizim, hər zaman.
Yaxşı yolla get həmişə, pisdən eylə ehtiyat.
Sən nə məğrursan cəlalə, bir gəda mislindəsən,
Dövlətin uğrar süqutə, beşcə gün tutmaz səbat.
Vermək olmaz dil cahanda məhvə məhkum şeylərə,
Artıq olsa iş, çıxar yaddan ədayi-vacibat.
Qüdsiya, xofü xətərdən dəfələrlə söylədim,
Eşqdir can cövhəri, əvvəl odur, sonra həyat,

Xilqətindən insanın olmazdı hərgiz can qərəz,
Olmasaydı dünyada bir surəti-xuban qərəz.
Şam alışı od tutub pərvanələr yansın deyə,
Oldu güllər şöhrətiyin bülbüli-xoşxan qərəz
Hər kəsin cismində can var, nisbəti cananədir
Can sözündən olmuş ancaq aşıqə canan qərəz.
Gül üzündən qəlbimin ayinəsi tapmış cila,
Etmək olmaz bundan ayrı şey o məhrudan qərəz
Bir bütüm var, bütperəstin heyranam mən felinə,
Kim neçin olmuş ona bu surəti-bican qərəz?!
Hər kəsin dildarı görməkdə xüsusi fikri var,
Etməmişdir badəni bu məclisi-məstan qərəz.
Ta həvasü əql vardır, Qüdsiya, bil yoxdur eşq.
İntizami-məmləkətdir, varsa sultandan qərəz.

Küfrilə imanı yəqin,
Birgə yaratmışdır, xuda,
Kim xətti oldu dilbərin,
Parlaq üzündə cabəca.

Tən fitnəyə olmuş hədəf,

Can zülmilə olmuş tələf,
Bu söz yayılmış hər tərəf,
Xeyrəl-ümür ovsətəha.[40]

Hər təbdə bir zövq olar,
Hər pəstdə bir fəvq olar.
Ləbtəşnədə bir şövq olar,
Çayda su görsə bərməla.

Qəlb eşqə olmuşsa vətən,
Qorxarmı heç bir fitnədən?
Min fəxr ilə uçub həməən,
O baş vurur tufanlara.

Xalı o cananın əgər,
Olmazsa gözdə cilvəgər,
Bir nöqtəyə bənzər nəzər,
Kim səfhədə düşmüş xəta.

İşraqilər, məşşailər,
Boş-boş durub bəhs etdilər,
Yanlış yol ilə getdilər,
Eşqə olarkən aşına.

Qüdsi, canın büryan olar,
Əqlü cünun yeksan olar,
Təbində sərgərdan olar,
Şeri bu cür etsən əda.

Çıxdı üzünə sənin cavan, xəət,
Fitnə deyə yazdı asiman xəət.
Ağzın kimi bir qəşəngcə nöqtə
Heç kimsəyə etməmiş əyan xəət.
Gün kölgə salar həmişə alta,
Zülfünlə olubdu sayəban xəət.
Gör bağda çəkib qılıncı səbzə,
İstər ki, tökə yerə o qan xəət.
Hərdəm baş əyib qulağa söylər,
Keyfiyyəti-halını nihan xəət.
Bənzər xəzanın başı bəharə,
Verməz o gözəlliyə ziyan xəət.
Dilbərlərin hər nə xətti varsa,
Qüdsi, hamısı ürəkçalan xəət.

Mən ki, rüsva olmuşam, hər sirrimiz olmuş əyan,
Aşiqin qalmış ümidi allaha naseh, inan!
Arzu etsən əgər cənnətdə qəsri, yan oda,
Yar kuyində olan aşiq gərək yansın hər an.
Fərq edən cananı candan çox gözəl söz söyləmiş,
Qaç yalançı nəfs əlindən, qoy oda düşsün bu can.
Vəsli-yarə meyl edən aşiq şikayət eyləməz,
Çünki bir qəlbə sığışmaz mehr ilə qəhr heç zaman.
Saqiya, torpağıma su tök ki, od qalxsın göyə,
Su dirildər hər şeyi, var onda atəşdən nişan.
Vəslə manedir cahanda gördüyün hər vasitə,
Yarımız da əhdinə qılmaz vəfa, verməz aman.
Qüdsiya, bir camdən canda bu od-atəş nədir,
Kim görüb səyyarəni olsun günəş, ya kəhkəşan?!

Bu nə məclisdir ürəklər açılır onda tamam,
Yox ikən çəngü müğənni olunur rəqs müdam.
Qara saçdan gözəl üz başqa şüa almadadır,
Bu nə zülmətdir işıq tutmadadır onda məqam?!
Hər şeyin xilqətinin illəti eşq oldu, fəqih,
Niyə bəs mən eləyirsən bizi ondan ey əvam?!
İndi kef çək ki, hərəm oldu bu bayramda oruc,
Görünəndə təzə ay xalq eləyər toy-bayram.
Yetişər oylə çətin fəsl nəhayət bir gün,
Bulutun dayəsi tifli-çəmənə verməz cam,
Mən demişdim bu bələdan çəkilmə bir kənara,
Mümkün olmur eləyim könlümü öz hökmümə rəm,
Qorxmuram tənə edə bir dəli, aqil olana,
Ya da, Qüdsi, qoca bir püxtəyə irad edə xam.

Bir niyaz ki, sonu puçdur, o niyazdan nə çıxar
Sənə sirri nə verim ki, edəsən sirrimi xar
Qəlbə eşq ilə dolu şəxsə məlamət yaramaz,
Eşqi insana verib çünki böyük sənətkar.
Xətti-hikmətdə başım mərkəzə pərkar kimidir,
Mən qulam, sən isə bir hakimi-alimiqdar.
Sənə qurban olum ey saqi, ömür keçdi hədər,
Canımın xərmənini odla o mayelə nolar!
Zülm edir gərçi zəmanə bizə yox eybi bunun,
Gəl sənə ta ki, edim bir neçə sirri izhar.

Dini atdıq necə gör tərək elədik dünyanı da,
Qoyduq hər pis şeyə şərin adını, etmədik ar.
Yar qəm versə yarar, neylərəm əğyar qəmini,
Qüdsinin qəlbini oxşar bu bədii əşar.

Düşüb çölə, daha lələ ürəkdə min bir dağ,
Məgər itirmişsi vardır ki, tutmuş əldə çırağ.
Gedib gül əldən, əcəb haldadır yazıq bülbül,
Nə hicrə səbr eləyir, nə edir gülünü sorağ.
Mələmət etmə mənə, yoxmudur sənin xəbərin,
Nəsihətin sənə yükdür, mən isə ondan irəğ.
Həmişə gözlərə ver yarın, hüsnü ilə cila,
Bu cür bənəfşəvü badamdır əlaci-dimağ.
O hansı güldür özündən hazırlayır gülşən.
O hansı sərvdir ondan bəzək tapıbdır bağ?!
Bu dövlətin hamısı bağlıdır qəra zülfə,
Hüma qanadlarını gör necə qırıb qara zağ?!
Şikayət etmə, şükür qılıb bu cövrə, ey Qüdsi,
Bu canını elə sən yar pəyaminə iblağ.

Heyfdir əhli-vəfa qəlbi bu gün çək olsa,
Heyfdir yar əgər zalimü bibak olsa.
Şəfəqindən bir üzün olmasa aləm rovşən,
Heyfdir ay və günəş zinəti-əflak olsa.
Elə bir gözdə ki, min hiylə riyə cilvələnir,
Heyfdir boylə gözə baxmağımız pak olsa.
Qoy ayaq qəlbimizə, didəməzə, ey dilbər.
Heyfdir cilveyi-nazik hədəfi, xak olsa.
Öylə yer yox ki, qaçam, tapsam əlindən imkan,
Heyfdir ov asılıb siqləti-fitrak olsa.
Qarşıda bülbülü gül, mütrübü saqi, meyü cam,
Çox gülüncdür bu zaman qəlb ələmnak olsa.
Yaxşı məclis qurulubdur hamı şadlıqla gülür,
Heyfdir, Qüdsi bu cür bəzmdə qəmnak olsa.

Heyrətlə baxır arif olanlar bu cəmalə,
Həsərlə düzölmüş yoluna nərgisü lələ.
Aşıqlərinə bax necə təşvişə düşüblər,
Göz tikmədədirlər hamı ümmidlə vüsələ.
Bir cilvə qıl, ey nazlı mələk, gərçə bu çilvən,

Bais olacaq dünyada min cəngü cidalə.
Göylərdə tamaşana mələklər düzülüblər,
Heyran qalırım səndəki bu cahü cəlalə.
Hicrində həriflər qan içir mey əvəzində,
Məclisdə gəzir əldən-ələ qanlı piyalə.
Kiprikləri qan-qan deyir heç arxayın olmam,
Qəlbim deyən ondan gələcək gəlsə zəvalə.
Bir qiblədən ötrü belə sərgəştəlik etmə
Yet, Qüdsi, bu mehrabi-ibadətlə kəmalə.

Vəsli-zövqün artırır aşıqlərə rəngi-fəraq,
Dönməmiş əvvəl hilalə bədr olubdur ay haçaq?!
Qaş misalında nə varsa dünyada gəc görsənər,
Çünki bu ali bina əslində olmuş əyri tağ.
Çeşmi--səyyad, xalları--dən, zülfü--tordur, dilbərin,
Ovlamaqçın aləmi, qurmuş məharətlə duzaq.
Atdığın oxlar, nigara, qəlbimin dərmanıdır,
Verdiyən zəhr eyləyir aşıqləri şirin məzaq.
Yar--saqi, mövsimi-gül, içməyim mey neyləyim?
Zahid, insaf et, bu mövsimdə necə biz boş duraq?!
Dost yatıbdır mey içib asudə, düşmən--bixəbər,
Fürsəti fəvt eyləmə, çox az düşər bu ittifaq,
Yellədikcə atəşi yanğın daha şiddətlənər,
Çarə xamuşluq olur, Qüdsi, yananda iştियाq.

Gün, üzünü gördü büründü səhab,
Ay üzünə çəkdi buluddan niqab,
Hüsnünə nəzzarə müyəssər deyil,
Baxmağa çün mane olar afitab.
Qaldım uzaq vüsləti-didarına,
Firqətinə qalmaq qəlbimdə tab.
Səbr elə, ey dil, bu acı hicrana,
Səbrilə güllərdən alarlar gülab
Qəlb vuranda gəl elə imtahan,
Göz və ürəkdən çəkilir abü tab.
Söylə ki, təqdирə nə tədbir var?
Eşqə ağıldan ki, verilməz hesab.
Qüdsi, bu əyyamda umma məram,
Hər iş üçün birliyi et intixab.

Yarəb, nə edibdir mənə dövrən Qarabağda,
Etmiş məni pəmal bu hicran Qarabağda.
Tiflisdə də mən günlərimi qəmlə keçirdim,
Olmuşdur halım indi pərişan Qarabağda.
Fərhad ilə dağdır gözümə görsənən hər şey,
Düşmür ələ Şirinlə gülüstan Qarabağda.[41]
Çox qorxuram əl çatmaya ol daməni-yarə,
Olsun həm əcəl dəsti-giriban Qarabağda.
Qəlbimdə coşar qan, vətəni yada salanda,
Gündüzlə gecəm olmada yeksan Qarabağda.
Yarəb, sən özün eylə xilas--qürbətə düşdüm,
Olsunmu günüm şami-qəriban Qarabağda?!
Bizarəm özümdən dəxi, Qüdsi, darıxıb mən,
Çəkdim bu qədər ah ilə əfğan Qarabağda.

Yıldız deyil əlbəttə, bu ahi-dili-ğəmnək,
Dağdır basılıb sinəsinə, parlayır əflak.
Bil meydən alır ziynəti gülzari-təbiət,
Gül, lələ bəzərmi çəmənə olsa susuz xak.
Ey göz, de görüm gülşənə tez-tez niyə baxdın?
Sellər yolunu heç tuta bilməz xəşü xaşak.
Hər şux gözəlin feline uyma bu cahanda,
Rəngdən pas alar şübhəsiz ayineyi-idrak.
Hər bir gözəlin köynəyi çak olsa yox eybi,
Bilməm niyə bəs köynəyim ondan olunub çak.
Zünnar daşıram, çünki o geysuyə çox oxşar,
Qalsın başına təsbih ilə şənəvü misvak.
Qüdsi, çox heyifdir sənə ömrün gecə yarsız,
Ondan da betərdir naz edə dilbəri-bibak.

Bu nə xalü bu nə xətdir ləbi-canənə yaxın,
Belə kafir nə səbəbdən olub imanə yaxın?!
Buraxıb əqlü tənü canı yapış allahdan,
Ki, olarsan belə bir karilə yəzdanə yaxın.
Ey ürək, hər yana getsən ayıq ol, eylə həzər,
Ki, yolun düşməyə ol zülfi-pərişanə yaxın
Elə bir hal alıram mən səni yad etdikdə,
San qəfəs bülbülüyəm səhni-gülüstanə yaxın.
Çəşmə xalü ruxü kakil törədər xofu xəter,
Ay düşər əqrəbə, Mərrix də ki, Keyvanə yaxın.[42]
Misrdən Yusifinin ətrini tez hiss elədi,
O adam ki, quyunu görmədi Kənanə yaxın.[43]

Qüdsi, canana hicab oldu sənin intizarın,
Vəslin ümmidi həmişə olur hicranə yaxın.

Ey qürrələnən tacə, tacdan nə olur hasil?
Məzlumların ahından olma bu qədər ğafil!
Şəksiz ayağın altda can vermək olur asan,
Lakin yaxa qurtarmaq səndən görünür müşkül,
Etdim nə günah sevdim bir sən kimi cananı,
Yüz parça da etsən gər qəlbim sənədir mayıl.
Geysulərin ey dilbər, zənciri-ədələtdir,
Xosrovlar içərsində sən tək hanı bir adil?
Addımbaşu zənglər tək fəryadə gəlir qəlblər,
Cəmmal, bu vadidə ahistə yürüt məhmil!
Həngaməli qovğadır, hər yanda tamaşadır,
Üşşaq kəfən geymiş, xəncər siyirib qatil.
Qüdsi, nə utanmazsan indi dediyin sözdən,
Qabil sözün ustadı lazımdır ol kamil.

Deyil bu dərdimə dərman, əbəs fəğan nə edim?
Rəqib əzir məni, dost olmayır, həyan, nə edim?
Nə cür bəhanə ilə mən vüsali-yarə çatım,
Yetirdi canə məni dövrü-asiman, nə edim?
Müradə çatmır əlim, həm unutmuram onu mən,
Yetirdi canə məni dövr-asiman, nə edim?
«Vətən»,--deyib, gəzirəm qürbət eldə avarə,
Bu qürbət ölkə mənə, oldu xaniman nə edim?
Düşür bu dəhrdə hər şəxsə dərd, qədrincə,
Bu sirri dostlara bəs etməyim əyan, nə edim?
Rahatlığın səbəbi dövlət isə, məndə hanı?
Özün də, varmı belə dövlətə güman, nə edim?
Var oylə mətləb onu fəhm edir ürək, Qüdsi!
Dil eyləməz belə bir qüssəni bəyan, nə edim?

Eşq üzrə bu sərdarlıq,
Bir söylə nədən, ey dil?
Olsunmu bu sər darlıq,
Bir söylə nədən, ey dil?

Darə çəkilən hər sər,
Öz-özünü faş eylər,

Oldun belə sən bifər,
Bir söylə nədən, ey dil?

Hər yerdə sən oldun faş,
Oldunmu belə ovbaş,
Dar üstünə qoydun baş,
Bir söylə nədən ey dil?

Gəldin yerə biperdə,
Düşdün bu qədər dərdə,
Qırdınmı darı sərdə,
Bir söylə nədən, ey dil?

Oldun belə sən bəndə,
Düşdün belə sən bəndə,
Düşdün dara bəs sən də,
Bir söylə nədən, ey dil?

Qoş başını bir işlə,
Bir xeyirli iş işlə,
Yoxsan işə gəlmişlə,
Bir söylə nədən, ey dil?

Qüdsi, belə olmazdın,
«Sərdar»--deyə hey azdın,
Tək sözlə əsər yazdın,
Bir söylə nədən, ey dil?[44]

Çək keyfini zəmanədən axtarma, umma kam,
Etmə uzun diləklər ilə ömrünü hərəm,
Xalq adətin əsiridir, hətta sübut üçün,
Əfsanəni hesab eləyir doğru bir kəlam.
Kəşf etməyə bu sirri çox alim çalışdısa,
Baş açmayıb bu məsələdən qaldılar avam.
Zahid başında, mədrəsənin qeylü qalı var,
Heyran qalıb o cəhli-mürəkkəb içində tam.
Yox doğru yol bu mərifətə eşqdən səva,
Hər kəs tapar onunla fəqət şöhrətü məqam.
Varsa başında səltənətin zövqü, yoxsul ol,
Yüzlərcə ehtiyac doğurur hər bir ehtişam.
Qüdsi, pozarsa halını yar eşqi qorxma heç,
Hər iş pozulsa şübhəsiz axır tapar nizam.

Mən təmənnə yolunu getdim əbəs yordum ayaq,
Yetmədim məqsədə mən hər necə etdimsə soraq.
Qəlbimin həsrətini sözlə bəyan etdi dilim,
Nə xəbər etdisə yarım, onu dərk etdi qulaq.
Hicrə düşmüş könülə bir də rəqib qorxusu yox,
Bu səbəbdən daha xoşdur mənə bu zövqi-fəraq.
Can alır qəmzə ilə, sonra verir can dodağı,
Bu yəqin möcüzədir, sehr ola bilməz bu sayaq.
Xülqi, xasiyyəti heyran eləyir insanı,
Buna insan demək olmaz, bu mələkdir ancaq.
Badədir baisi, ya göz səbəb olmuş bu işə,
Üzünü görməyəm, mən ələ aldıqda ayaq.[45]
Sən şikayət eləmə Qüdsi, rəqibdən, yardan,
Yaxşıdır bir dəfə də diqqət et öz eybinə bax!

Başda çoxdan bəridir türfə xəyalım vardır,
Alıram zövqü mən ondan gözəl halım vardır.
Vəhşi gözlər nə ki, var ram olar əfsunum ilə,
Görürəm ovlamağa türfə qəzalım vardır.
Tən edib müddəi, gəl sanma məni bikarə,
Belə bir işdə bir anlıq de məcalım vardır?
Mənim halımdan əgər yox xəbərin məzursan,
Qəlbi əldən verən anlar ki, nə halım vardır.
Nə yuvam var, nə də yer yox qəfəsin küncündə,
Nə də gülşən sarı uçsam pərü balım vardır.
İstərəm yarımə yetməkdə rəqibdən imdad,
Mənə bax, gör nə təmənnayi-mahalım vardır?!
Qüdsiya, bəndəliyimdən mən əcəb dəm vururam,
Bir gedəkən həvəsi-cahü cəlalım vardır.

Neçə vaxtdır ki, fəraqında məlalım vardır,
Vəsdən qeyri güman etmə xəyalım vardır.
İltifatım mənə küstaxlığa cürət verdi,
Səndən, ey dost, mənim bircə sualım vardır!
Niyə bir yad eləyib halımı sormazsan heç?!
Yorğunam, bənzim uçub, gəmədə halım vardır,
Allah-allah, necə bihudə xəyal eyləyirəm,
Bu nə işdir, nə təmənnayi-məhalım vardır?!
Mən əbəs lütf umuram indi o zalım yardan,
Mən kiməm, ya neçiyəm, ya nə kəmalım vardır?
Nə malım var edim uğrunda onun nəzrü nisar,

Getməyə bəzminə layiq nə cəlalım vardır?!
Yaxşıdır xamuş olub dinləyim hər an Qüdsi,
Gərçi bu barədə yüz dürlü misalım vardır.

Başımda xeyli zamandır həvayi-yarım var,
Nigar zülfü tək aşüftə ruzigarım var.
O atəşin yanağından alışdı, yandı cigər,
Bu qəlbə dağ çəkən nazlı gülüzarım var.
Xilas qıl məni saqi, ağıl bəlasından,
Mey içməyəm, bunu bil zəhməti-xumarım var.
Günah zahidi, taətsə rindi etdi xəcil,
Mənimsə hər ikisindən ziyadə arım var.
Yarın baxışlarına, zülfünə mən and içirəm,
Nə hicrə tab, nə də səbrə iqtidarım var.
Həyat üçün ən əziz şey olan bu canımı mən,
Ayaqlarında fəda etməyə qərarım var.
Salanda Qüdsi yada gül cəmalını sanki,
Ürəkdə, gözdə ətirlər saçan baharım var.

Neyləyim mat qalmışam mən öz işimdə sərbəsər,
Gözlərim öz yarımın hicrində qanlı yaş tökər.
İstərəm gülşən salım, gözdən ona arx çəkdirim,
Bəlkə mən bir sərv əkəm yanımda axır bir təhər.
Gülşən içrə bülbül istərdi ki, qursun aşıyan,
Gül ona etdi təbəssüm öz budağından səhər.
Zülfü rüxdən yüz ətir, yüz rəng saç ətrafə sən,
Ta xəcil olsun gülüstan öz yazından bir qəder.
Etməz idim mən səlamətdən məlamət ixtiyar,
Əqlü din olsaydılar öz ixtiyarımda əgər.
Tünd baxmaqla gözəl bənzər acıqlı qartala,
Sanki, hiddətlə baxıb, itmiş olan bir ov gəzər.
Şeyx təsbih, Qüdsi əşar, bülbül isə şur ilə,
Hər kəs halın yarına öz səbki ilə şərh edər.

Zahidin qəlbini salmışsa tora zülfi-nigar,
Bəs nə halə düşəcək görsə onu aşıqi-zar?!
Aləmə fitnə salan qüdrətə sal bircə nəzər,
Kim görübdür ola insanda pəridən asar?!
Xalqa təlim eyləyir sehr yarın didələri,
Cüt mələkdir quyuya nazil olub sanki xumar.[46]

Kaf onun kakilidir, nun isə əyri qaşdır,
Nə məhəbbətlə yaratmış onu gör sənətkar?![47]
Eyşü işrət dəmidir, fürsəti fövt eyləmə gəl,
Köhnə dünyaya bəzək vurdu bu gün tazə bahar.
Gülü lalə, meyü rüxsareyi-gülrəngə baxın,
Sanki, oddur alışıb, yanmada səhni-gülzar.
Qüdsinin qüssəsini qissədə söylər bülbül,
Onun hər nəğməsinə qoşdu könül xoş əşar.

Sitəmkarım, neçin sən etmədin vədə vəfa bir an,
Məni aldatdın həm də öz işimdə eylədin heyran.
Xilafi-vəddən bədtər eyib dünyada gördünmü?
Neçin bəs əhdini qırdın, nə oldu verdiyin peyman?
Dilə gəlməz sənə mən bivəfasan söyləyim hərgiz,
Özün bax vədinə və felinə, ey bivəfa canan!
Nə qorxun var o bülbüldən, nə cür naz eyləsən xoşdur,
Çəmən səhnində ey gül, sən bacar min rəng ilə nazlan!
Niyazi-eşqə, nazi-hüsnə şahiddir sən sinən,
Əzizim, bundan artıq varmıdır aləmdə bir bürhan?!
O şirindillilərdən qəlbə bir dağ çökdü çox möhkəm,
Gərəkdir sinəmi mən dağ çapan tək eyləyim viran.
Bu adətdir vururlar tənə Məcnuna, bari Qüdsi,
Özün öz namini rüsvaçılıqda eyləmə elan.

Gül xoş olmaz Həsənin hüsnü nümayan olsa
Həm bənövşə utanar zülfü onun yan olsa.
Günəşin surətini tirə edər bir anda,
Xali üstə Həsənin zülfü pərişan olsa.
Qönçənin qəlbi dönə qanə gülüstan içrə,
Həsənin al yanağı bircə dirəxşan olsa.
Surəti cilvələnen dəmdə batar müşkün iyi,
Ay söner gərçi Həsəndən ona fərman olsa.
İstəməz başqa rəfiq vəhşi könül dünyadə,
Gər Həsən bircə kərə ruyinə xəndan olsa.
Hər tərəfdən əyilir qiblənüma əqrəbitək,
Həsənin səmtinə hər mütəbər insan olsa.
Hər kəs aləmdə tutar sevdiyi bir dost adını,
Mən «Həsən» söyləyəyəm hər nə qədər can olsa.

Nurunu almış üzündən ruzu şəb mehr ilə mah,

Söylə, heç vardımı bu mətəbdən artıq bir güvah?!
Xeyli müddətdir bizə cövr olsa da biz xoşdilik,
Eylər axırda ədalət ilə divan dadxah,
Bu nə gözdür, nə dodaq ki, azca zəhmət çəkmədən,
Qətl edər xalqı silahsız, mülk alar həm bisipah.
Hökmdən dönmək sanardım keçsən ismətdən əgər,
Əhdə bərəks fərz edərdim məndən olmazsa günah.
Damənin bir əl, əlin damən tutardımı məgər,
Udmasaydı Yusifi-Misri o Kənan içrə cah?![48]
Mən öləndən sonra qəlbim od tutub qəbrimdə də,
Bir qızıldan lövh olar bu çəkdiyim atəşli ah.
Bunca təkid ilə Qüdsi eyləmə ərzi-niyaz,
Yox yeri, küstaxlığı sevməz hüzuri-padişah.

Eşq dərdi atəşi-möhnətlə yanmışdır bu can,
Böylə qəmlə varlığımçın bilmirəm varmı güman?
Arizusu yarımın gah güldürür, gah ağladır,
Sanki şiddətli küləkdə od tutub şamdır yanan.
Müxtəlif meylərdə keyfiyyətə bir təsir olur,
Şurə gəlmişdir içən ərəkək, qadın, pirü cavan.
Rəngi güldən rəng alıb, bülböldən ahəng öyrənib,
Ondan ətr almış səba, dolmuş çəmənle busitan.
Bir pərivəş mahrü olmuş gözümdə cəlvəgər,
Ol nigarın böylə hüsnündən işıqlanmış cahan.
Haşalillah ol pəripeykər yəqin adam deyil,
Bir mələkdir allahın əmrilə salmış asiman.
Heç taparmı intizam bir gün cahanda, intizam,
Qaşlarından bənd vurubdur işlərə, Qüdsi zaman.

Vəqti--səbuh oldu bəs, badeyi-gülfam hanı?
Gündüzüm oldu qara, mahi-dilaram hanı?
Gül üzünə, sərv isə qibtə edir qəddinə,
Güldə bu cür xoş ətir, sərvdə əndam hanı?
Göz və qulaqdan sənə çoxlu şikayətliyəm,
Gətmədə badi-səba, fürsəti-peyğam hanı?
Feyzi qənimət bilin xassə bahar çağı yar,
Əhdə vəfa etsə də, arxayın əyyam hanı?
Boşlayaraq gülşəni, girmə qəfəs küncünə,
Ovçudan etmə giley, danə, hanı, dam hanı?
Qorxusu var virdinin, çünki həyat dərdidir,
Dərdin əgər eşq isə, illəti-sərsam hanı?
Qüdsi, ümid bağlama, bu qoca dünyayə sən,

Nil çayını tərhl edən, banii-ehram hanı?

Aləmi etdin əsir nərgisi-məstanına,
Sinələr oldu hədəf navəki-mücjənina
Nisfini görsə əgər bayram edər oxşadar,
Xalq orucluq ayın çaki-giribanına.
Alnıma basdı xalın dağ, qul etdi məni,
Oxşadıram halımı zülfi-pərişanına.
Yox məcalım söyləyim, çünki əzəldən məni,
Bülbül edibdir xuda səhni-gülüstanına.
Gər bu gözəlliklə sən gülşəni seyr eyləsən,
Səbzə ilə gül vurur çəngini damanına.
Bülbülü güldə bu cür nitqü təbəssüm hanı?
Qibtə edirlər sənin qönçeyi-xəndanına.
Ahdan etmə həzar, Qüdsi, nəhayət bu ah,
Hicr günündə olar şəm şəbistanına.

Yəqin göz yaşlarından islanardı gülşən, ey Qümri,
Sənin sərvim mənim sərvim tək olsaydı şən, ey Qümri!
Sənin sərvim gilə bənddir, mənim sərvim azaddır,
Və lakin zövq alır yarı o bənd etməkdən, ey Qümri!
Nişanı çoxdur eşqin, lafə, yoxdur ehtiyac hərgiz,
Budur boynundakı tovqun deyir: aşiqsən, ey Qümri!
Başım sərvim ayağında, ayağın sərv başında,
Deməz aşiq olan bu şivənə heç əhsən, ey Qümri!
Əgər həmsirrü həmdərsən, bizimlə birgə gəl şurə,
Əsirlər birgə xoşdur eyləyərsə şivən, ey Qümri!
Qiyas etmək deyil mümkün səninlə bir quşu hərgiz,
Nə gülşən var ona, nə aşiyən, nə məskən, ey Qümri!
Girehləndi boğazda naleyi-Qüdsi susub qaldı,
Çəmən bülbüllərindən sən danış, sən dillən, ey Qümri!

Söylə nə lazım mənə sənsiz cahan,
Çünki xəcalət çəkirəm hər zaman.
Xeyri nədir, dünyada boş şeylərin,
Nurla günəş tapdı bu aləmdə şan.
Bağdakı quşlar hamısı lal olar,
Nəğmə desə bülbüli-şirinzəban.
Qorxuram axırda, sənin işlərin,
Faydasız olsun da çıxarsın ziyan.

Canlı və cansız nəki var dünyada,
Məhv olacaqdır hamısı bigüman.
Heç yaraşarmı, özün insaf elə,
Azad ikən qul olasan natəvan.
Tərif olunduqca sözün, Qüdsi, bil,
Cilvə tapar şerlərin anbaan.

Xalq axtarır iş, gəlməyir heç yerdə qərarə,
Tapdıqda bir iş həm, eləmir rəğbət o karə,
İmkansız olan yerdən ümid gözləyir hər an,
Məqsəd boşa çıxdıqda sanır taleyi qarə.
Dəhrin qəminin, eyşinin əncamı mələldir,
Ey eşq, yetiş eylə ürək dağınə çarə.
Yoxdur işim heç kəslə, xəlayiqdən əl üzdüm,
Bağlandı bu divanə könül zülfi-nigarə.
Var olsun o sevda ki, o meydən içən ölməz,
Başqa meyin asarı edər qəlbimi parə.
Hər küncü qəfəs rahat olar bülbülə çünki,
Gülşəndə gələr rast o xəzanə və bəhara,
Bais olacaq, Qüdsi, sənin naləvü zarin,
Əğyar sevincinə və dərdi-səri-yarə.

Şəfəqqətli görmədim ol şux dilrübani,
Bu günkü eşqbazlıq bir qaydadır zəbani.
Bülbülsifət uçur qəlb gülşən tərəf vüsalə,
Fikr etməyir bahardan sonra gələn xəzani.
Kimdəndir hüsne cəzbə, qəlbə edir nə təsir,
Yoxdursa ortalıqda təqdiri-asimani?!
Bir növcavanı sevdim getdi cavanlıq əldən,
Umdum cavan edər o, bu piri-natəvani.
Ol şux bir tük ilə yüz qəlbə vurdu zəncir
Möcüzmidir bu, yoxsa bir sehri-riysmani.
Firqətdə yar dərdi, vəslətdə xofi-əğyar,
Doydurdu canə məni bu səbk zindəkani.
Qüdsi, ağıl güc ilə gəlməzsən eşqə gəlib,
Çəkmə əbəs əziyyət verməzsən imtahanı.

Gəncliyimdə mən qocaldım ah, aman,
Mətləbim qaldı ürəkdə hər zaman.
Zahirən olsan da xoş, bir fitnəsən,

Zülm edənsən, görsənirsən mehriban.
Ya mələksən, bənzəyirsən insana,
Ya ki, insansan, bəlayi-asiman.
Ya olub Nəmrudla Musa atəşi,
Ki, ağacdən od tutubdur bustan.
Məstə təsir eyləməz zahid sözü,
Dərdə dərman eyləyər dərđanlayan.
Sən kimi, dünyaya nifrət etmərəm,
Bizlərə bisdır bu cami-ərgəvan.
Qüdsi, kimdir bunca tərif etdiyin?
Vəsfinin hər hərfidir bir dastan.

Nə qəlbə var taqət,
Nə vəslinə var fürsət,
Nə vəslinə var fürsət,
Nə qəlbə var taqət.

Yarəb bu günü heç vaxt,
Heç şəxsə rəva görmə,
Heç şəxsə rəva görmə,
Yarəb bu günü heç vaxt.

Varsa fəğana niyyət,
Əyləş mən ilə bülbül,
Əyləş mən ilə bülbül,
Varsa fəğana niyyət.

Gül xarə ola qismət,
Görmək onu müşküldür,
Görmək onu müşküldür,
Gül xarə ola qismət.

Öldürdü məni həsrət,
Yol yox bu gülüstanə,
Yol yox bu gülüstanə,
Öldürdü məni həsrət.

Divarda görüb illət,
Lazımmı çəkim qorxu,
Lazımmı çəkim qorxu,
Divarda görüb illət.

Möhkəm dayanıb səbr et,
Qüdsi, çətin işlərdə,

Qüdsi, çətin işlərdə,
Möhkəm dayanıb səbr et!

Ey gözəllik çəmənini içrə güli-tazəbahar,
Ey məhəbbət bağının səvi--gözəl, nazlı nigar!
Misli yox səndə olan gül yanağın, qamətinin,
Heyf, axır solacaqdır bu lətif gülrüxsar,
Bağladım bel o vəfanə inanıb bilmədim heç,--
Ki, cəfapişəvü bədsivəsən həm bədkirdar.
Qeyrə yar oldun əgər eyb eləməz, çünki mənim,
Nazənin dilbərimin dünyada çox şöhrəti var.
İncəsən, şuxü zərif sevgili bir afətsən,
Belə dildar heyifdir eləyə zülmü şüar.
Nüktəpərdaz, füsunkar, sərəpa nazsan,
Gözlərin nərgisi də oldu əcəb badəgüsar,
Qüdsi qəlbində yəqin ki, sənə yer verməyəcək,
Sonradan gərçə peşiman oluban gəlsən a yar!

Cəfadan başqa bir karın yoxundur,
Fələk bundan məgər arın yoxundur?
Nəzarən başqadır, cilvən də başqa,
Məgər heç şövqi-didarın yoxundur?
Mənə eyb etmə getdimsə yanından,
Vəfavü əhdə girdarın yoxundur.
Yığışdır sən bu xudbinlik mətəin,
Bu meydan içrə bazarın yoxundur.
Qəfəs küncündə ey bülbül, nə kam var,
Ki, gülşəndən həvadarın yoxundur.
Rəqibin cövrünə dözmək olarmı?
Köməkçin, bir yaxın yarın yoxundur.
Necə Qüdsi, fərağət gözləyirsən,
Ki, dil varın və dildarın yoxundur.

Pis işdən olursan əgər peşiman,
Neçin bəs ona sən verirsən imkan?!
Elə söz söylərsən ki, sığmaz əqlə,
Gəzdiyin şeylərin hamısı pünhan.
Yazıq pərvanəni yandırdı şölə,
Nə şamdır ki, olur fanusda suzan?
Torundan canquşu gəzməz uzaqda,

Nə üçün yazığı həbs etdin, canan!
Vüsalın hər kəsə bir pay verirsə,
Neçin bəs tək məni qovdun qapından?
Fələk bir güzgüyə bənzər, hər işi,
Orada tərsinə edər nümayan.
Hünərmi, ey Qüdsü, xalqa əziyyət?
Mərdənsə, et xalqın dərdinə dərman.

[İstinad 1: Birinci misraların qarşısında qoyulmuş (*) işarəsi onun Bakıxanov tərəfindən azərbaycanca yazıldığını göstərir.]

[İstinad 2: Mənsur Hüseyn ibn Mənsur Həllac hicri 309-cu (miladi 921-ci) ildə Bağdadda dara çəkilməmişdir. İlk dəfə, o, insanı allah səviyyəsinə qaldırmış və «ənəl-həqq» (həqiqət mənəm) söyləmişdir. Ondan sonra bu fikir başqa sufilər tərəfindən də irəli sürülərək Mənsuru özlərinə nümunə göstərmişlər.]

[İstinad 3: Orta əsr astrologiyasına əsasən göydə ulduzlar xoşbəxtlik (səd) və bədbəxtlik (nəhs) əlaməti üzrə iki qismə bölünmüşdür. Guya hər kəs öz ulduzuna müvafiq ya xoşbəxt, ya da bədbəxt doğulur. Beytin mənası--Əgər göydə xoşbəxtlik ulduzu varsa, Əsədin (adam adıdır) yer üzündə olması daha böyük xoşbəxtlikdir.]

[İstinad 4: Bu beyt məşhur əfsanə ilə əlaqədardır. Guya heyvanlara da hökm vermək qüdrətinə malik Süleyman peyğəmbərin şahlıq günündə bütün canlılar ona hədiyyə verirlər. Süleymandan kimin töhfəsinin qiymətli olduğunu soruşduqda, o öz bədənindən neçə qat ağır çəyirtkə ayağını daşıyıb gətirən qarıncanı göstərmişdir. Bu rəvayət Şərq klassik poeziyasında dəfələrlə bədii vasitə kimi istifadə edilmişdir. Bakıxanov adı çəkilən Əsədə bu qəzəlin kiçik bir töhfə olduğunu nəzərə çarpdırmaq üçün həmin əfsanəni yada salmışdır.]

[İstinad 5: Burada Şərq poetikasında ərəb əlifbasının hərfləri üzrə qurulmuş bədii ifadə tərzini öz əksini tapmışdır. Yeni «Qaş» sözündən birinci hərf olan (Q), «Tel» sözündən birinci hərf olan (T), və «ləb» sözündən birinci hərf olan (L) hərflərini birləşdirdikdə «Qətl» sözü meydana gəlir ki, bu da öldürmək mənasını verir. Şair demək istəyir ki, sənin qaşın, telin və ləblərin aşiqin canını alır.]

[İstinad 6: Dini əfsanələrə görə Musa Kəlimullah zamanı hökmranlıq sürən Firon o qədər məğrur olmuşdur ki, özünü allah elan etmiş, Musa peyğəmbər isə öz möcüzələrilə onu heyran qoyub ifşa etmişdir. Musanın bədii ədəbiyyatda ifadə olunan «möcüzələri» əsasən bunlardır:

1. Əlini qoltuğuna salıb çıxartdıqda işıq verərmiş,
2. Əsasını yerə atdıqda ilan (əjdəha) olarmış,
3. Tur dağında allah ilə danışarkən dağı nur bürüyərmiş (guya allah ona işıq şəklində görünərmiş).]

[İstinad 7: «Kitabi-Əsgəriyyədə»də bu qəzəlin 5 beytindən istifadə edilmişdir .]

[İstinad 8: «Ruzə»--orucluq deməkdir. «Bayram» da orucluq bayramına işarədir. Şair demək istəyir ki, yarın sinəsi açıldıqda orucluq qurtarır, bayram etmək lazım gəlir.]

[İstinad 9: Murun (qarıncanın) Süleyman taxtında oturması, habelə hind qoşununun Şərqi istila etməsi, cavanın üzünə tük çıxmasına işarədir. Burada qarıncanın və hindlinin qaralığı tükə, parlaq Süleyman taxtı və Şərq isə ağ simaya işarədir.]

[İstinad 10: Yusif və Züleyxa» dastanının qəhrəmanı Yusifə aşiq olan Misir hökmdarının (Əzizi-Misrin) arvadı Züleyxa, Yusifin ona meyl etmədiyini görüb, ona böhtan ataraq yeddi il həbsdə yatmasına səbəb olmuşdu.]

[İstinad 11: Məşhur Yusif və Züleyxa» dastanında Yusifin köynəyi iki dəfə xatırlanır. Birincisi onu qardaşları quyuya salıb qanlı köynəyini ataları Yəqubə gətirdikləri, ikincisi Yusif Misirdə padşah olduğu zaman öz köynəyini qardaşlarının buğda kisəsi içərisində göndərməsi. «Beytül-həzən» (kədər evi) də Yəqubun oğlu Yusifi düşünüb ağladığı evə verilən addır.]

[İstinad 12: Əhrimən (Anqroman) oda sitayiş edənlərin dinində şər allahının adıdır. O xeyir allahını təmsil edən Ahura-Məzdaya (Hürmüzə) qarşı mübarizə aparır. Əhrimən klassik ədəbiyyatda şər, hiylə və xəyanət rəmzi kimi işlədilmişdir.]

[İstinad 13: Yusif və Züleyxa» dastanında Misir hökmdarının arvadı Züleyxa Yusifin ona ram olmadığını gördükdə, əl atıb onun köynəyindən tutmuş və Yusif qaçmaq istərkən köynək cırılmışdır. Sonra Züleyxa bu hadisəni öz xeyrinə--Yusifin ona xəyanət əli uzatdığı kimi qələmə vermişdi.]

[İstinad 14: Xəlil--İbrahim Xəlilullah peyğəmbərə işarədir. Azar--həm od mənası verir, həm də İbrahimin atasının adıdır. Dini əfsanələrə görə Nəmrud İbrahimi yandırmaq istərkən od bir gülüstan olmuş və onu yandırmamışdır. Şair demək istəyir ki, əgər bizim zamanədə Azər oğlu İbrahim Xəlilullah kimi adam mövcud olsa, dünyada atəş də gülüstana çevrilər.]

[İstinad 15: Səlman əvvəlcə bütperəst, sonra atəşperəst, nəhayət Məhəmmədin dinini qəbul edərək müsəlman olmuşdur. Məhəmməd Səlmana çox hörmət etmişdir.

A. Bakıxanov aşiqin kafirliyini də Səlmanın «kafirliyinə» bənzətmişdir.]

[İstinad 16: Əzizi-Misr--qədim zamanlarda Misir hökmdarlarına verilən ümumi addır. Burada isə Misirdə qul kimi satılan Yusifə işarə edilir.]

[İstinad 17: Sam, Ham və Yafes dini rəvayətdə Nuh peyğəmbərin övladları olub, sonra bunların arasında nifaq düşmüş və dünya üzərində müxtəlif tayfaların əmələ gəlməsinə guya onlar səbəb olmuşlar.

Beytin mənası: Yarın xətti dünyanı qarışdırıb, qırğın törətdi.]

[İstinad 18: Azər (İbrahim Xəlilullahın atası) dülgər olub, taxtdan bütələr qayıdırıb satarmış. Onun qayırdığı bütələrə sitayiş edənlər əleyhinə oğlu İbrahim Xəlilullah çıxaraq, xalqı bir allah yoluna dəvat etmişdi.]

[İstinad 19: Dini əfsanələrə görə Məhəmməd peyğəmbər allahın yanına göyə qalxarkən, əvvəlcə Buraq adlı başı insana, bədəni ata bənzər qanadlı bir ata minmişdi. Lakin bu at onu dördüncü göyə qədər qaldırmış, bundan sonra guya Məhəmməd «Rəfrəf» adlı başqa səmavi bir nur atı üzərində göyün üst qatına çıxmışdı. Beytin mənası: Həqiqəti dərk etmək üçün hiss və əql hələ kafi deyildir. Buna ilahi bir qüvvənin köməyi də lazımdır.]

[İstinad 20: Dini əfsanələrə görə İsa peyğəmbərin nəfəsi ölüyə dəydikdə diriləmiş.]

[İstinad 21: Dini rəvayətə görə ancaq İsgəndəri-Zülqərneyn ilə Xızr zülmətdə dirilik suyu axtarmış, Xızr bu suyu tapıb içmiş, İsgəndər isə ondan məhrum olmuşdur.

Beytin mənası: Nəfs--İsgəndər kimi təbin zülməti içərisində yolunu itirmişdir. Eşq--dirilik suyudur. Xızr isə şairin eşqə olan həvəsidir.]

[İstinad 22: Fərvərdin--hicri-şəmsi ilinin birinci ayıdır. Bu isə baharın ilk ayı olub miladi mart-aprel aylarına müvafiq gəlir. Dey şəmsi ilinin qış aylarındandır. Beytin mənası: Qışın son ayı da bahara bəzək vermişdir. Məcəzi mənası: Qocalıq gəncliyə bir bəzəkdir.]

[İstinad 23: Nərd oyununa işarədir, məlumdur ki, bu oyunda ən böyük şans cüt atmaqdır. Şair nərd oyunundan misal kimi istifadə edərək bir təsadüflə ağır vəziyyətdən--marsdan çıxdığını nəzərə çarpdırmaq istəmişdir.]

[İstinad 24: Nuh--ikinci Adəm ləqəbi ilə məşhur olan peyğəmbərdir. Guya onun zamanında dünyada tufan baş verib bütün yer üzünü su tutmuşdur. Nuh isə gəmi qayıdırıb hər heyvandan bir cüt oraya qoyaraq tufan müddətində onları gəmidə saxlamış, sonra bu gəmi Çudi dağına oturmuş və orada olanlar məhv olmaqdan qurtarmışdır.]

[İstinad 25: A. Bakıxanov da öz sələfi Xaqani Şirvani kimi bu dünya şöhrətinə bel bağlamamağı irəli sürürkən keçmiş Kəyan şahlarından belə nişan qalmadığını misal göstərmiş və ondan ibrət almağı məsləhət görmüşdür.

Kavusi-Key--qədim İran şahlarından Keykavusa işarədir. Məlum olduğu üzrə bu şah pəhləvan Rüstəmin rəşadəti sayəsində fəlakətdən qurtarıb böyük qüdrətə malik olmuşdur.]

[İstinad 26: Zənciri-ədl--yəni ədalət zənciri. Rəvayətə görə qədim İran şahlarından Ənuşirəvan «Adil» ləqəbi ilə şöhrət tapmışdır. Guya onun ədalət zənciri varmış. Bu zəncir şahın oturduğu taxtın yanından həyəətə salladılmış. Şikayəti olanlar gəlib bu zənciri silkələdikdə şah özü şikayətçinin gəldiyini bilib, onun dərini öyrənərmiş.]

[İstinad 27: Bax istinad 13-ə.]

[İstinad 28: Azər--İbrahim Xəlilullahə işarədir.]

[İstinad 29: Bu misrada istifadə edilən «əməl» sözü omonim olub, «arzu» və «iş» mənasını verir. Ərəb əlifbasında bu sözlər müxtəlif hərflərlə başlayır. Beytin mənası: Ey zahid, sən arzu (xəyal) ilə yaşayırsan, biz isə işlə məşğuluq.]

[İstinad 30: Nəmrud--qədim Babil şəhərinin müəssisi, bütperəst. Əfsanəyə görə İbrahim peyğəmbərin dinə dəvətini qəbul etməyib, onu oda atdırmışdır. Guya allahın əmrilə sivri sinəklər (ağcaqanadlar) hücum edib Nəmrudu məhv etmişdir.]

[İstinad 31: Loğman--əfsanəvi təbibin adıdır. Bəzi rəvayətlərə görə onun prototipi məşhur Yunan təbib Hipokratdır: Klassik Şərqi Ədəbiyyatında bütün xəstəliklərə dərman edən bir təbib kimi yad edilmişdir.]

[İstinad 32: Bax istinad 30-a]

[İstinad 33: Bax istinad 30-a]

[İstinad 34:A. Bakıxanov gözəlin hüsnünü təsvir etmək istərkən çox incə təşbeh yaratmışdır. Butün klassik ədəbiyyatda «Yusifcamal» bir misal olaraq işlənmişdir. Hətta Züleyxaya tənə vuran Misir xanımları Yusifin hüsnünə heyran qalıb, turunc əvəzinə əllərini kəsmişdilər. A. Bakıxanov isə deyir: qəza (tale) bu gözəlin surətini çəkmək üçün əvvəlcə Yusif camalını yaratmış və sonra oradakı nöqsana yol vermədən bu gözəli yaratmışdır.]

[İstinad 35: Burada Kəlim Musa peyğəmbərə işarədir. Beytin mənası: Musanın möcüzəsi bu göz və qəlbin sehləri qarşısında aciz qalar.]

[İstinad 36: A. Bakıxanov Təbriz şəhərində olan məşhur Sürxab qəbiristanlığını xatırladaraq, orada dəfn edilən böyük şairlərə işarə etmişdir. Mənbələrdən məlumdur ki, Xaqani Şirvani, Zəhirəddin Fəriyabi və başqaları hamın qəbiristanlığında dəfn edilmişlər.]

Buna görə də Sürxab qəbiristanı «Məqbərətüş-şüəra» (Şairlər qəbiristanlığı) adı ilə şöhrət tapmışdır.]

[İstinad 37: Şairin ədəbi irsindən aydın olur ki, o, Azərbaycan və Yaxın Şərq klassiklərini xüsusilə Nizami, Xaqani, Əmir Xosrov Dəhləvi, Sədi, Hafiz və Füzulinin əsərlərini sevə-sevə oxumuşdur. Beytdə zamanədən şikayət edərkən bu dünyadan məyus getmiş Nizami və Əmir Xosrov Dəhləvi xatırlanır.]

[İstinad 38: Dini əfsanələrə görə Musa Kəlimullah zamanı hökmranlıq sürən Firon o qədər məğrur olmuşdur ki, özünü allah elan etmiş, Musa peyğəmbər isə öz möcüzələrilə onu heyran qoyub ifşa etmişdir. Musanın bədii ədəbiyyatda ifadə olunan «möcüzələri» əsasən bunlardır:

1. Əlini qoltuğuna salıb çıxartdıqda işıq verərmiş,
4. Əsasını yerə atdıqda ilan (əjdəha) olarmış,
3. Tur dağında allah ilə danışarkən dağı nur bürüyərmiş (guya allah ona işıq şəklində görünərmiş).]

[İstinad 39: Keyvan--Şərq astrologiyasında eyni zamanda Zühəl adı ilə məşhur olan səyyarədir. Müasir nücum elmində Saturun adlanır. O, Günəşdən uzaqlığına görə altıncı yerdə durur. Bu səyyarə qədim yunanların əkin allahı kimi təsvir edilmişdir. Bakıxanov bu misrada özünə həddindən yuxarı mövqə axtarmağın lüzumsuzluğunu nəzərə çarpdırmaq istəmişdir.]

[İstinad 40: Ərəb atalar sözüdür: Yəni hər işdə orta vəziyyət xeyirlidir.]

[İstinad 41: Bakıxanov Qarabağda nədənsə özünü yaxşı hiss etməmişdir. Bu qəzəldə o öz vəziyyətindən şikayət edir.

Beytin mənası: Qarabağda ancaq yazıq Fərhadın boş xəyal uğrunda dağ çapması nəzərə gəlir. Halbuki, ortalıqda nə Şirin var, nə də gülüstan.]

[İstinad 42: Bu beytdə klassik Şərq poetikasında «ləff nəşri-mürəttib» adlanan sənət işlənmişdir. Bu sənətə görə birinci misrada olan ifadələrin cavabı ikinci misrada sıra ilə əlaqələndirilir. Burada insanın simasında olan dörd əlamət (göz, xal, yanaq və zülf) dörd sıra cismi ilə qarşı-qarşıya qoyulmuşdur. (ay, əqrəb, mərrix və keyvan).

Əqrəb--Əqrəb bürcü.

Mərrix--mars ulduzu. Qədim romalılarda əvvəl əkin, sonra isə müharibə allahı kimi təsvir edilmişdir. Şərq ədəbiyyatında ancaq müharibə allahı kimi xatırlanmışdır.

Orta əsr astrologiyasında ayın Əqrəb bürcünə və Mərrixin Keyvana yaxınlaşması nəhs hesab edilərək, yer üzündə bir fəlakət törəyəcəyi kimi qələmə verilmişdir.

Beytin mənası: Gözəlin üzündə göz, xal, yanaq və zülf bir-birinə yaxın olduqları üçün (əlbir olub) dünyaya qovğa salmışlar.]

[İstinad 43: O adam--məşhur «Yusif və Züleyxa» dastanının qəhrəmanlarından Yusifin atası Yəqubə işarədir. O, Yusifin Kənan şəhəri yaxınlığında quyuya salındığını bilmədiyi halda, uzaq Misrdən onun ətrini duymuşdu. Şair bunu bir əfsanə kimi qiymətləndirir.]

[İstinad 44: Bakıxanov müvəffəqiyyətli cinaslar yaratmışdır. Burada şair «Sərdar» sözünü 14 dəfə təkrar edir və hər dəfə bu sözə müxtəlif məna verir. Bu cəhəti tərcümədə tamamilə saxlamaq mümkün olmamışdır.]

[İstinad 45: Ayaq--(burada)--dost, həmbadə.]

[İstinad 46: Bu beytdə adı çəkilən cüt mələk dini əfsanədə məşhur olan Harut və Marut adlı mələklərdir. Əfsanəyə görə mələklər Allah tərəfindən cəzalandırıldığı üçün Babil şəhərindəki quyulardan birində ayaqlarından asılmışdılar. Bədii ədəbiyyatda sehrkarlıq və cadu əksərən onlara isnad edilir.]

[İstinad 47: Dini əfsanəyə görə guya Allah «kon» (ol) deməklə istədiyinə nail olmuşdur. Bu sözdə olan iki hərflər: «kaf» və «nun», klassik Şərqi Ədəbiyyatında təkrar-təkrar xatırlanmışdır. Burada Bakıxanov gözəlin camalını təsvir etmək istərkən bu ilahi hərflərin gözəlin simasında öz əksini tapdığını nəzərə çarpdırmaq istəmişdir. Məlum olduğu üzrə klassik poetikada surətdə olan üzvlər əlifbanın müəyyən qismi ilə müqayisə edilmişdir.]

[İstinad 48: Bax istinad 13-ə]